

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 323

פנינים לחג הפסח

תפסתי בידי את הזקן שלי שכבר היו בו יותר מכמה שערות שיבה, ואמרתי בניגון מיוחד: "ילדים יקרים, ילדים חביבים, אתם רואים את הזקן הזה? אתם רואים שיש לי כבר זקן לבן??? אתם יודעים מה אני הולך לעשות היום??? היום אני אשב על יד אבא שלי בליל הסדר, ואני אשאל אותו בקול מתחנן: אבא יקר, טאטע לעבן, אני רוצה לשאול אותך 4 שאלות

שיחה מלאת הוד, שזכינו לשמוע מפי הגה"צ המקובל רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, במיוחד לקוראי 'לקראת שבת', כהכנה נפלאה לפני 'ליל הסדר'

יעקב א. לוסטיגמן

שבועות אחדים לפני חג הפסח, ביקשנו לשוחח עם הגאון המקובל הרה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, כשברצונו לשמוע מפיו דברי הדרכה והכנה לליל הסדר, ובמיוחד בנושא 'והגדת לבנך'. "אכן זכינו שפתח הרב שליט"א והחל לשפוע מאמרים, ווארטים, סיפורים ומשלים, כמעין המתגבר, עד כדי כך שהספיקו הדברים לפרנס כמה וכמה מאמרים, אבל את עיקר הדברים שמרנו למאמר של הגיליון הנוכחי היוצא לכבוד חג הפסח עצמו, ואנו ממליצים לכל הורה, אב או אם, לקרוא את הדברים לפני התקדש החג, כי הם אכן נוסכים בעצמותיו של הקורא חיוך מיוחד ונפלא לפני ליל הסדר, לקראת קיומה של המצווה החשובה אותה אנו זוכים לקיים פעם אחת בשנה בשעה שמצה ומרור מונחים לפנינו, מצוות "והגדת לבנך".

"ליל הסדר מתקרב", אומר לנו הגה"צ שליט"א כשרטט של התרגשות נשמע בקולו, "אנחנו עומדים לקיים מצוות אכילת מצה, מרור, כרפס, אפיקומן, כל כך הרבה מצוות!

"בספר 'עבד המלך' הוא מביא שעשה חשבון ומצא שבלייל הסדר אנחנו מקיימים 82 מצוות! כל פעם שמרימים את המצה, מסירים את הכיסוי, מכסים בחזרה, מרימים את הכוס ומניחים אותה, זה לא סתם, זה לקיים הלכה. כל פעולה כזאת היא מצווה בפני עצמה.

"זה נותן לנו איזשהו קצה של אחיזה בהבנה מה זה אומר ליל הסדר. צריכים לכוון בכל פעולה שעושים בלילה הקדוש והנשגב הזה, שאנחנו עושים אותה לשם מצווה, כדי לקיים את רצון הבורא כפי שהורו לנו חז"ל הקדושים וכפי שפסקו גדולי הפוסקים לאורך הדורות איך צריך יהודי להתנהג בליל הסדר.

"אמר לי פעם יהודי אחד שליל הסדר מתקרב והוא לא מרגיש שום התרגשות או התלהבות. הוא הולך לשבת ולעשות כל מה שכתוב

המשך בעמוד 26

לקחתי את הדף מידי מרן וחשכו עיני. 4 מיליון דולרים??? אוי ואבוי, זה סכום אגדי, אין סיכוי בעולם שהוא ייתן לי כזה סכום, אדרבה, המכתב של מרן עלול רק להכעיס אותו ולהרחיק ממני את התרומה. איך אפשר לבוא לאדם ולבקש ממנו כזה סכום? "אמרתי למרן שאני מבקש שיתקן את המכתב או יכתוב אחד חדש, רבינו הגר"ח לא הסכים: "כך יצא משמים" ענה

שיחה מיוחדת במינה מפי הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, על מרן שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זיע"א

צוות 'לקראת שבת'

הספדים רבים נאמרו אחר מיטת קדשו של רבן של כל בני הגולה מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זיע"א, כל אחד והתיאור של מרן זיע"א מנקודת המבט שלו.

אחד ההספדים שתפסו במיוחד את תשומת הלב של צוות 'לקראת שבת', היה זה שנאמר מפיו של הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א ראש מוסדות 'עטרת שלמה' הידועים לשם ולתהילה. השיחה כולה שנאמרה ביידיש, בבורו פארק, ומתפרסמת ב'קול הלשון', ותורגמה ללשון הקודש בתרגום חופשי על ידי צוות 'לקראת שבת'.

"אני רוצה להתחיל את דברי עם סיפור אישי שבו מעורבים גם מרן שר התורה וגם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. "היה זה בערב ראש השנה, נכנסתי אל מרן הרב שטיינמן להתברך מפיו בברכת השנים, וכשפירטתי את בקשותי אמרתי בין היתר שאני מבקש שאזכה שלפחות אחוז אחד בודד מתוך הפעולות שאני עושה להגדיל תורה ולהאדירה, יהיה לשם שמים. אחוז אחד לשם שמים. "מרן הגראי"ל נעץ בי מבט מחויך ואמר לי: "שלום בער, אחוז אחד זה יותר מדי".

עברו כמה חודשים ובתקופת חנוכה נכנסתי לבית קדשי הקדשים בבית הגדול ברחוב רשב"ם, ביתו של מרן שר התורה. בהגיעי לשם יצא תלמיד חכם אחד, מבאי הבית, ואמר לי שבלייל אמש, היה זה מוצאי שבת, דיברו שם עם מרן שר התורה על ההצלחה הגדולה של מוסדות 'עטרת שלמה' שבראשותי, עם מספר גדול כל כך של לומדים ופעילות הולכת ומתגברת בסייעתא דשמיא.

"הם שאלו מה הפשט בזה, למה דווקא ב'עטרת שלמה' מצליחים לגייס סכומים גדולים כל כך יותר מכל מוסד אחר?

"זה אומר בכה וזה טוען בכה, אבל מרן הגר"ח נענה ואמר: "הפשט הוא משהו אחר, שלום בער, הוא עושה כל מעשיו לשם שמים, ולכן יש לו כזאת הצלחה".

"דברי מרן שר התורה עמדו לכאורה בסתירת מוחלטת לדברי מרן ראש הישיבה, ואני הקטן עמדתי בתווך ושמרתי את הדברים לבירור בהזדמנות המתאימה.

"עברו כמה חודשים נוספים, והתחלתי לעבוד על גיוס תרומה גדולה מאוד מיהודי עשיר כלשהו. היה ברור שאם אביא לו מכתב ממרן שר התורה שבו הוא מבקש ממנו לעמוד על ימיני ולסייע לי, תהיה לזה השפעה גדולה. אותו יהודי רצה ברכה ממרן על שני עניינים: היתה לו בת נשואה כבר שבע שנים ולא זכתה לילדים, וכן היה לו איזה עסק שהוא ניסה למכור במחיר הגון ללא הצלחה.

"נכנסתי למרן שר התורה, וביקשתי מכתב עם ברכה בעניינים אלו. מרן ביקש דף ועט וכתב לפלוני אלמוני, מוסדות 'עטרת שלמה' צריכים עזרה ואני מבקש שתיתן להם תרומה של ארבעה מיליון דולרים. ארבעה מיליון!!! בתמורה מברך רבי חיים את התורם שיזכה למכור את העסק שלו ושבתו תיפקד בזרע של קיימא במהרה.

"לקחתי את הדף מידי מרן, קראתי את הכתוב וחשכו עיני. ארבעה מיליון דולרים??? אוי ואבוי, זה סכום אגדי, אין סיכוי בעולם שהוא ייתן לי כזה סכום, אדרבה, המכתב של מרן עלול רק להכעיס אותו ולהרחיק ממני את התרומה. איך אפשר לבוא לאדם ולבקש ממנו כזה סכום?

"אמרתי למרן שזה יותר מדי, אני מבקש שיתקן את המכתב או יכתוב אחד חדש, ועכשיו יעמיד את הסכום על מיליון דולרים לכל היותר, כי ארבעה מיליונים זה לא לגיוני...

"רבינו הגר"ח לא הסכים: "כך יצא משמים", אלו המילים שהוא ענה לי, ובכך הסתיימה השיחה.

"יצאתי עם מכתב שהיה נראה לי בלתי שימושי בעליל. איך אני יכול לשלוח את זה לתורם פוטנציאלי ולהרגיז אותו כל כך?... חשבתי מה אפשר לעשות, אני לא יכול להתווכח עם מרן שר התורה, ואם אין לי מכתב אחר ממנו התרומה הולכת לאבדון, קיוויתי להשיג פה מיליון דולר להחזקת תורה..."

"ואז נפל לי רעיון נפלא... הרי מרן שר התורה מעריך עד מאוד את דבריו של מרן ראש הישיבה. אני אגש למרן הגרא"ל, אראה לו את המכתב ואסביר לו את העניין. הוא בטח יעזור לי ויבקש ממרן הגר"ח לכתוב מכתב אחר.

"נכנסתי לרב שטיינמן ואמרתי לו, רבינו הקדוש, רבי חיים לא יודע מה זה צורתא דזווא, הוא חושב שארבעה מיליון דולרים זה סכום שאפשר לבקש כתרומוה... צריכים להוריד את המכתב הזה לקרקע המציאות ולבקש מרבי חיים שיכתוב מיליון דולרים. אמרתי את זה למרן הגר"ח עצמו והוא אמר לי שזה משמים יצא ככה.

"מרן הגרא"ל עצר אותי ואמר לי: "תגיד לי מה היה הנוסח המדויק של דברי רבי חיים". אמרתי לו שרבי חיים אמר "ככה יצא משמים". "אמר לי מרן הגרא"ל, רבותי, תשמעו את הדברים של מרן זצ"ל, פחד פחדים!!! הוא אמר לי ככה: "כבר 30 שנה אני בודק את רבי חיים, וברור אצלי שכל מילה שיוצאת מפיו, מכבדים אותה בשמים. כל מילה שלו מכבדים בשמים!"

"אם הוא אמר שככה יצא משמים, אז ככה יצא משמים, תשאיר את המכתב כמו שהוא ותשלח לאותו תורם. אי אפשר לשנות את זה, אם ככה יצא משמים! אבל תגיד לרבי חיים שאני ביקשתי שיוסיף ברכה שיהיה לתורם נחת מהילדים."

"אני שמעתי את דברי מרן הגרא"ל, ואמרתי לו שאני מבקש לשאול שאלה קשה. הרי מרן ראש הישיבה אומר שמכבדים את דברי מרן הגר"ח בשמים, ובנוסף אומר ראש הישיבה שבשביל שלום בער סורוצקין, אחוז אחד לשם שמים זה יותר מדי, ומאידך מרן רבי חיים קנייבסקי שאת דבריו מכבדים בשמים אומר ששלום בער סורוצקין עושה כל מעשיו לשם שמים. נו... אז מה האמת???

"השיב לי מרן הגרא"ל ואמר: "בשמים אמנם מכבדים כל מילה היוצאת מפיו של רבי חיים, אבל פה בעולם הזה אני צודק..."

הברכה ש(לא) התקיימה

"אין צורך לומר שאותו יהודי אכן תרם ארבעה מיליון דולרים, כפי שאמרו גדולי הדור, כפי שיצא משמים במכתבו של מרן הגר"ח. ואכן, כעבור תשעה חודשים בדיוק רב, ילדה בתו את בנה הראשון, אבל את העסק ההוא הוא לא הצליח למכור..."

"חשבנו אולי זה לוקח זמן עד שהברכה משפיעה, נחכה קצת. אחרי שעברו שנתיים והוא עדיין לא מצליח למכור את העסק הזה, חזרתי למרן הגר"ח ואמרתי לו שאחת הברכות אמנם התקיימה, אבל העסק שלו לא נמכר והוא הרי תרם ארבעה מיליון דולרים, הוא מילא את חלקו בעסקה..."

"מרן הגר"ח השיב לי "הוא כבר מכר את העסק", אני אמרתי שידוע לי שהעסק עדיין לא נמכר, אבל מרן הגר"ח בשלו, "הוא כבר מכר את העסק".

"פניתי לאותו יהודי ואמרתי לו, תגיד לי, מכרת או לא מכרת? הוא אומר שלא, "אתה בטוח?", כן הוא בטוח, "אולי בכל זאת?", הוא לא מכר את העסק. אמרתי לו שום סוג של מכירה???

"ואז התברר שהוא עשה מכירה לגוי, כדי שהעסק יוכל לעבוד בשבת וכדו', וזה קרה כשבועיים אחרי שהוא קיבל את המכתב של מרן הגר"ח. את המכירה הזאת הוא עשה כדי להרוויח עוד קצת כסף, וכך הוא הפסיד את עיקר הברכה, אם הוא היה מאמין באמונה שלמה שהעסק הזה עומד להימכר בין כה וכה, הוא היה מוכר אותו במחיר מלא ומרוויח בעסקה כפי שקיווה להרוויח..."

תמונה מיוחדת במינה

לפני כשנה התפרסמה בעיתון המפורסם והנפוץ בעולם ה'ניו יורק טיימס', תמונה של מרן הגר"ח כשהוא שקוע בלימוד. אנשים ראו את התמונה ולא חשבו על זה יותר מדי, אבל מאחורי התמונה הזאת יש סיפור מעניין מאוד.

"כשה'ניו יורק טיימס' החליט לצלם את מרן, הם לא לוקחים תמונה מהרחוב ומפרסמים, הם צריכים לצלם בעצמם תמונה שתתאים לרמה המצופה מהעיתון החשוב בעולם. לכן הם פנו למשרדי 'עטרת שלמה' בארה"ב, וביקשו שנסיע להם בעניין. אני ביררתי עם בני הבית של מרן, וקבענו להם תאריך ושעה שם יכולים לצלם. "הגיעו תשעה אנשי צוות. שישה צלמים ועוד שלושה אנשי תאורה שהביאו איתם ציוד רב, עמודים עם מנורות בגדלים ועוצמות שונות. "נכנסו כולם לחדר שבו למד מרן, הציבו את הציוד, ועמדו בזוויות שונות כדי לצלם. שעתיים וחצי הוקדשו לעניין, ובמשך שעתיים וחצי הם צילמו מכל זווית ומכל פינה, מלמעלה ומלמטה, מצד שמאל ומצד ימין כל צלם מנסה להפליא בכוחו ולהביא את התמונה עם הקומפוזיציה המושלמת ביותר של שבירת קווי תאורה ושילוב של צבעים וכו', כדי להגיע לתמונה המושלמת.

"אבל אחד הצלמים העיר הערה מאוד קריטית. המפה שעל השולחן, היא בצבע שלא מתאים לרקע, ולכן היא מפריעה בתמונה. מצד שני, אי אפשר להוריד את המפה כי זה יפריע למרן וההסכם היה שלא מפריעים לו ולא פונים אליו בכלל. עד אותו רגע הוא בכלל לא שם לב שמישהו מסתובב בחדר, כי הוא היה שקוע בתלמודו כדרכו בקודש.

"הגיע אחד הנכדים ואמר מה אתם רוצים? להוריד את המפה? בבקשה, אפשר להוריד. אבל רגע, זה עלול להפריע לרב??? מה פתאום הוא אומר, זה הרב בכלל לא ירגיש. הרים הנכד את הסטנדר עם הגמרא של מרן לגובה של כמה מילימטרים מעל השולחן, מישהו אחר משך את המפה בעדינות ומרן... ממשיך ללמוד!!!

"במשך שעתיים וחצי הוא לא שם לב בכלל לזה שיש בחדר צלמים ואנשי תאורה. שעתיים וחצי שהוא היה שקוע בלימוד ברמה כזאת שהוא לא שמע ולא ראה ולא ידע שום דבר מכל מה שקורה במרחק

בפחד ובחרדה נכנס אל חדר המפקד, שם נתקבל בצעקות רמות: "אתה תראה מה שאעשה לך בפסח הזה! אכביד עליך עבודה מרובה, ואאלץ אותך לאכול חמץ, שהרי אם לא תאכל חמץ - תתמוטט!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עם הסיפור שסיפר הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל, לנכדיו את סיפור "יציאת מצרים" הפרטית שלו

של עובדי המחנה בשלג הסיבירי, ולפיכך יש לי גישה קלה יותר למטבח ולקמח, וממילא אוכל להביא מעט יותר קמח מהנדרש ולמסרו לך".

הרב כבר רצה לפרוץ בריקוד נלהב, אבל הסנדלר עצר בעדו כי באזור הסתובבו כל העת שוטרי המחנה, ומשהיו פוגשים בריקוד כה מוזר, היתה כל העסקה יכולה לרדת לטמיון. הסנדלר עמד בדיבורו, והשיג את הקמח המיוחל, ללא תמורת כסף.

ומה באשר לאפיית המצות? - תנור קטן היה בביתן האסירים, שחימם את הבית מפני הקור. הציע רבינו להגעיל את התנור ולאפות בו את המצות. אחד מיושבי המחנה עשה את עצמו כחולה, וקיבל אישור להישאר במחנה בשעות העבודה. רבינו כבר עשה זאת פעמים רבות, והביע את חששו שאם גם הפעם יעמיד עצמו כחולה, לא יאמינו לו, וכל התכנית תתבטל.

הלה היה זריז, לש את הקמח בזריזות, ערך ואפה את המצות כדת וכדין, אלא שבאמצע האפיה נכנס לפתע המפקד הראשי של המחנה, וכיון שענינו נפלו על התנור ועל הנאפה בו, הרים קולו בצעקות נוראות. מרוב פחד, סיפר החבר הנבון כי בהוראת רבינו עשה כל זאת.

רבינו היה באותה עת בדרכו חזרה מן עבודה המפרכת. הדרך היתה חצויה על ידי שרשרת הרים. בדרך ירידתו מן ההר התהפך אחד הגויים עם עגלתו, ותוך כדי נפילה התפזרו הרבה תפוחי אדמה מן

באחד מימי הפסח סיפר הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל, חתנו של הגאון מטשיבין זצ"ל, לנכדיו את סיפור "יציאת מצרים" הפרטית שלו והאריך לתאר את פלאי ההשגחה העליונה אשר ליווהו שם, בגלות סיביר הנידחת, וסייעו בידו לקיים את ליל הסדר כהלכתו תחת מגפי הקלגסים של שלטון הרשע. והרי הסיפור, כפי שנרשם בשעתו על ידי אחד הנכדים:

עם התקרב חג הפסח, החלה הדאגה לכרסם בלב - כיצד נערוך את ליל הסדר בגלות הנוראה הזו, תחת עיניהם הבולשות של המפקדים הרשעים. רבינו, עם כמה יהודים נוספים, ניסו במשך מספר חודשים, בכל מיני אופנים ותחבולות, להכין משהו לקראת הפסח, אך בכל אשר פנו העלו חרס בידם.

באחת הפעמים התגנבו בחשאי אל תוך המטבח כדי לאסוף כמה תפוחי אדמה לשחד בהם את הממונה על הקמח שאהב מאד תפוחי אדמה. היתה זו סכנת נפשות מוחשית, שכן אילו היה אי מי מבחין בגנבתם, היו נידונים למוות מיד. אולם בדיוק אז היה המטבח ריק ממצרכים, והם חזרו כלעומת שבאו.

ימי החג ממשמשים ובאים ועדיין אין בידם מאום! אחוז חרדה לגורל המצוות בליל הסדר, התהלך הגרב"ש אנה ואנה, עד שעלה ברעיונו למכור את נעלי הבית אשר לו, ובתמורה שיקבל, ישחד את שומר המטבח שיוציא עבורו דבר מה עבור ימי החג. גם הפעם, לקח השומר את סכום הכסף, אבל לא נתן מאומה.

במצב זה כאשר המכשולים נערכו מכל עבר, ונראה היה כאילו כל התכנית בטלה ונגזזה מן עולם, ראה הגאון כי אין לו אלא לתלות בטחונו במי שהיכולת בידו ולצפות לישועה. אבל הפסח המתקרב, והעובדה שעדיין אין לו מאומה, הציקו לו מאד.

במקום מרוחק קמעה מביתני האסירים, היה ביתן קטן בו יש סנדלר. רבינו, כיון שנעליו נקרעו, פנה אל עבר הביתן כאשר מוחו וליבו נתונים לחג הפסח מהתקרב ובא. הנה כבר עומד ליד הסנדלר, אבל מוחו אחוז מחשבות לגבי החג, והנה לפתע פולט הוא אנחה רווית כאב.

הסנדלר הבחין בחוסר השלוה של רבינו, ומששאלו על דבר האנחה, השיבו: "הלא ערב פסח היום, ומצות אין, תפוחי אדמה אין... ואנחנו אנה אנו באים?"

"יש בידי לעזור לך", הפתיעו הסנדלר. "הלא זקוק אני לצורך מלאכתי לכמות גדולה של קמח להכנת דבק, כדי לתקן את נעליהם

בחורף שנת תשס"ד, זמן קצר לאחר שנתמנתי ע"י רבינו זי"ע לעמוד לימינו בניהול הישיבה, נקראתי אל הקודש פנימה בביתו נאווה קודש. רבינו פתח אז בנועם שיח קדשו וסיפר באריכות עובדה כלשהי שהתרחשה עשרות שנים קודם לכן ואשר רבינו היה מעורב בה. השיחה נתארכה יותר מן הרגיל, כשבילי פליאה גדולה על מה ראה ככה לשתפני? טרם היפרדי הימנו לשלום, בעומדי נבוכ, פונה אלי רבינו כקורא מחשבותי ועונה על תמיהותי בזה הלשון...

פנינים בחינוך ואצילות דרכיו של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זי"ע"א - לקראת יומא דהילולא

והנה בהגיע היום הקשה מנשוא שעליו אמרו חז"ל (ר"ה יח, א) שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו, ונוטל כבוד מבית חיינו ונתקיים בנו 'תומים היינו ואין אב', לא נותרה בידינו הברירה והבחירה כי אם לקיים את דבריו הגדולים. ומי יבוא בסוד צדיקים. והאמת תיאמר, שלא עשיתי עבור קיום בקשה זו ח"ו שום פעולה בחיי רבינו זי"ע כמוסבר לעיל. אך זאת עמדה לי לימיני למלאכת הקודש זו, שמאז ימי בחרותי הצעירים זכיתי בחסד ה' עלי להיות דבוק מאוד מאוד ברבינו זי"ע, וזכר לי זכות אבות ואהבת קדומים מאז, עת זקני הר"ר מרדכי משולם זצ"ל היה נמנה בין שומעי לקחו בהיות רבינו אבר"ך בעיר פרשבורג והיה קשור ודבוק כל ימיו בקשר איתן לרבינו זי"ע ואף ציוה זאת לבניו אחריו, וכמו"כ אבי יבלחט"א היה מראשוני התלמידים בישיבת חכמי לובלין, ובגלל אבות קרבו בנים בקרבה מיוחדת, ומטבע הדברים תמיד שאפתי וחקרתי לדעת כיצד היו נראים חיי רבינו בימי ילדותו ובחרותו, ובתור אברך בתחילת דרכו בעולם הרבנות וההוראה וכרב זכרון מאיר וראש

לכבוד יומא דהילולא של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זי"ע, בחרנו להביא בפניכם קטעים מובחרים בדרכי החינוך ואצילות הנהגותיו, כפי שמתאר הרב יעקב פרץ לוי שליט"א מחבר הספר 'אבי ההוראה'. וכך הוא כותב:

'אגלה נא את אשר עם לבבי ומעשה שהיה כך היה: בחורף שנת תשס"ד, זמן קצר לאחר שנתמנתי ע"י רבינו זי"ע לעמוד לימינו בניהול הישיבה, נקראתי אל הקודש פנימה בביתו נאווה קודש. רבינו פתח אז בנועם שיח קדשו וסיפר באריכות עובדה כלשהי שהתרחשה עשרות שנים קודם לכן ואשר רבינו היה מעורב בה. השיחה נתארכה יותר מן הרגיל, כשבילי פליאה גדולה על מה ראה ככה לשתפני? מה גם שדרכו של רבינו היתה בקוצר אמרים, ואילו הפעם בא בארוכה.

טרם היפרדי הימנו לשלום, בעומדי נבוכ ותוהה מלפניו ובעוד מחשבותי מתרוצצות בקרבי, פונה אלי רבינו כקורא מחשבותי והגיגי ליבי ועונה על תמיהותי בזה הלשון וכקובע עובדה: "דו וועסט נאך אמאל שרייבן מיין היסטוריה, דו דארפסט וויסן פון דעם"... [הן עוד תכתוב אי פעם את קורותי, עליך אפוא לדעת עובדה זו].

חלחלה עברה בקרבי, ופחד ורעדה אחזו בכל גופי. מרן רבינו היה אז זקן ושבע ימים אך מבחינה גופנית היה בתוקפו וגבורתו, ואנכי כנער צעיר לימים, שומע דיבורים כאלו על ימים שלאחר מאה ועשרים. בעודי משתאה, השתדלתי בכל כוחי להסיח דעתי מכל הענין, ולא לעלות אפילו במחשבת עת כזאת, כי כל תפילותינו ומשאת חיינו היתה ליזכות לאריכות ימיו ושנותיו בנעימים של רבינו, וניסיתי להרגיע את רוחי שכנראה כך הוא דרכם של צדיקים לדבר ולהזכיר לסובבים שכל ימינו הם כצל עובר. השכחתי מראשי את כל הענין, וצפנתי זאת בעמקי לב בלווי תפילה לנורא עלילה שיהיה זה להלכה ולא למעשה, כשתקוותי שנוכח ביחד עם רבינו זי"ע לקבל פני משיח צדקנו ומלכנו בראשינו.

שיבת חכמי לובלין, ותמיד שאלתי וחקרתי את זקני המקורבים וראשוני התלמידים איך היו נראים פני הדברים, וגם הרבה דברים שמעתי מרבינו ז"ע בעצמו בהזדמנויות שונות, בנסיעות ובשהות עמו בנאות דשא.

ומה עוד, שזכות גדולה נפלה בחלקי להיות ממעתיקי וממסדרי כתבי רבינו והדפסת ספרי 'שבט הלוי', זה כ"ח שנים בחיי רבינו ז"ע, וכעבדא קמיה מרא בבד"צ 'זכרון מאיר', ואף נקראתי אל הקודש לסייע בניהול הישיבה, כל אלו עמדו לי לשמוע במשך השנים סיפורים מסיפורים שונים, ולהיות עד לעובדות שונות, וכבר אמרו חז"ל (פרקי דר"א פכ"ה א) על מאה"כ (משלי יג, כ) "הולך את חכמים יחכם. למה הוא דומה, למי שנכנס לבית המרקחים, אף על פי שלא לקח ולא נתן כלום מכל מקום לקח ריח טוב והוצא עמו. כך כל מי שהוא הולך עם הצדיקים לוקח מדרכיהם וממעשיהם הטובים". וממילא לא זכיתי ב"ה שנשתמרו הדברים אצלי, והרבה מרגליות טובות הקשורות מובאים לפניכם בברכה.

ידוע היה רבינו בקרב שלומי אמוני ישראל כמוכיח בשער, בהיות ניצב חגור חרב גיבור על משמר קדשי ישראל, לעודד ולהתריע, לזעוק, לגדור ולתקן פרצות. אלפי דרשות ומשאות קודש נשא רבינו בימי חייו בעניינים שונים שעל הפרק, אך הצד השווה שבכולם היה הנוגע בו הן נאמרו, הטון המתנגן שפילס מסילות היישר אל הלב, ונימת התחנונים הרכה שנשזרה בקולו כזקן מלא רחמים. עוד רבות יסופר לדור על הנהגה זו, עמה רומם המונים מבית ישראל, אך גם בין כתלי ישיבתו היה אווז רבינו בשבט התוכחה והמוסר בדרכו הייחודית, שנבעה ממעמקי לב טהור המלא באהבת ישראל ללא כחל וללא שרק. כבנים יחידים נחשבו תלמידיו בעיניו, ובאהבה וחמלה של אב רחום כמו היה קורא באוזניהם: "שמע בני מוסר אבך"...

"ביקורת זאגט מען פאר וועמען וואס מ'האט ליב" - [ביקורת אומרים למי שאוהבים], אמר פעם רבינו לאחד מתלמידיו, לאחר שנאלץ להעיר לו על דבר מסויים.

אבל כאמור, יותר מכל היתה הופעתו וגיונו כספר מוסר חי הפתוח בפני כל, עד כי לעיתים רחוקות בלבד היה צריך להשמיע דברי תוכחה באופן ישיר למאן דהו. ככלל היתה דעתו, כי בענין אמירת דברי מוסר יש לשקלם היטב בפלס.

מה לומר, כמה לומר ואיך לומר. היה פעם שעל הפרק עמדה הזמנתו של דרשן מסוים לשאת דברים בכינוס כלשהו. אך רבינו התנגד לכך, באמרו כי דרכו של אותו דרשן היא בצעקות - ו"ואילו דרכינו היא לומר בלי פעולות כאלו בדיבור, כי אם באופן של דברים הנאמרים בנחת ובכל לב, כי דברים היוצאים מן הלב חזקה שיכנסו אל הלב"... אצילותו של רבינו והקפדתו לא לפגוע בזולת כמלוא הנימה באו לידי ביטוי רחב בשדה החינוך. רבינו גרס כי יש לנקוט בגישה עדינה רגישה ומתחשבת עם כל תלמיד ותלמיד, וחלילה מלהביא את

התלמיד למצב כלימה ומבוכה. בשעה שהיה רואה לנכון שיש צורך להעיר, סבר רבינו כי הדרך הנכונה היא שלא לטעון כנגד התלמיד ישירות, כי אם לעורר את הנושא הטעון חיזוק ברבים, וכך בעקיפין יגיע הדבר לאוזני התלמיד ויפעל את פעולתו. והיה אומר בשם החתם סופר ז"ע, כי ברבים יש סיכוי כי יכנסו הדברים אל הלב, מה שאין כן ביחיד, פנים בפנים עלול התלמיד להתבייש ולחוש מושפל. ואף כשדרש בפני רבים שאז אין כל יחיד מרגיש את הביקורת כמופנית ומכוונת כלפיו, גם אז היה רבינו ברגישות נפשו נזהר מאד מצל צילה של פגיעה בשומעים, על אף שהיו המה תלמידיו ושומעי לקחו, והיה משקיע מאמץ אדיר לכוון את הדברים אל לבותיהם, מתוך זהירות מופלגת בכבודם. פעם אף התבטא רבינו לאחר דרשה, כי נדרשים ממנו כוחות עילאיים בהכנתה, בהסבירו כי הרבה יותר קשה לו להחליט מה לא ראוי לומר, ולהמנע מלומר אף דברים נצרכים בכדי לא לפגוע ולבייש את השומעים, מאשר לקבוע מה כן צריך לומר, כדי שתהיה אמירה נעימה הנכנסת ומתקבלת בלבבות השומעים.

דרכו בחינוך היתה, כי כאשר נהג בהנהגה מסוימת, משתדל היה להסביר את מניעיו ואת הסיבה לכל לדבר. "דו ביסט א תלמיד", אמר לא פעם לבחור, "על כן אני רוצה שתבין למה אני נוהג כך".

אולם מעל הכל סבר רבינו, כי כאשר על הפרק ישנן בעיות חינוכיות, יש לצוות הישיבה לבדוק תחילה את עצמו. הוא היה אומר, כי התביעה היא באותה מידה גם כלפי אנשי החינוך, שכשלו לכאורה במלאכתם ועליהם לתקן את הטעון תיקון, בהקשר לכך הביא התבטא פעם, כי על מגיד השיעור לבדוק אצל תלמידיו בכל עת האם הם מבינים את הנלמד, ולא, הוסיף רבינו, "הריהו חלילה בכלל עושה מלאכת ה' רמיה".

אחד מכלי החינוך בהם החזיק רבינו היה משמעת. ידוע היה בהקפדתו היתירה על סדרי וחוקי הישיבה, אם זה בזמני התפילה והשכמת הבוקר, אם זה בסדרי הלימוד או בשאר זמנים. כך למשל, בחג השבועות דרש רבינו כי הכל יהיו נוכחים בישיבה. ארע פעם שקבוצת בחורים נסעה מן הישיבה לחג השבועות ללא רשותו. כאשר שמע זאת רבינו הפטיר בצער את לשון הכתוב: "ופורץ גדר..." ובזהירותו המופלגת נמנע מלהשלים לשון הכתוב "...ישכנו נחש". אלא שהיה די בזה כקללת חכם שאפילו על תנאי היא באה, ועוד באותו יום הופיע נחש גדול ואימתני בחצר הישיבה, בחסדי שמים הוא אמנם לא עשה דבר, אך הדבר נעשה לשיחת היום והכל ראו איך 'דברי חכמים כדרבנות' ולא יפול מדבריהם ארצה.

למרות עמידתו על המשמר בענייני משמעת וסדרי הישיבה, העדיף רבינו תדיר לנקוט בגישה של "שמאל דוחה וימין מקרבת", להבליג ולנסות מלכתחילה דרכים אחרות בטרם יסלקו את הבחור מן הישיבה, מה שנהוג בקלות יתר במקומות אחרים, באמרו כי "תפקידה של הישיבה הוא להוציא ממנה הערליכע בחורים", ואת תפקיד זה יש למלא בנאמנות.

רבינו היה בדעה, כי תכלית הישיבה היא לטעת יראת שמים טהורה

בתלמידים, והיה אומר כי "שווה להחזיק ישיבה שלמה בשביל בחורים כמו..." כאן נקט בשמותיהם של שניים ושלושה תלמידים שנחשבו לפשוטים מאוד, אך ברבות הימים, אכן יצאו מהם דורות מפוארים של יראים ושלמים.

אשמורת הבוקר

את מפתח הזהב להצלחה בכל תחום שהוא, הן ברוחניות והן בגשמיות, ראה רבינו בהשכמת הבוקר. כך חנך את תלמידיו בין כתלי הישיבה, וכזו היתה הצידה לדרך אותה העניק להם בטרם צאתם אל העולם להקים את ביתם.

"אומר לך דבר אחד ולא יותר", משחזר אחד התלמידים את ששמע מרבינו כהדרכה לקראת נישואיו. "תלך לישון בשעה מוקדמת ותקום בשעה מוקדמת. או אז יהיו לך רוחניות, גשמיות ושלוש בית". אחר הוסיף רבינו והסביר: כאשר האברך קם מאוחר, מביטים אחריו בני ביתו מלמעלה למטה. מה שאין כן באם משכים הוא קום, היחס משתווה". באותו ענין כותב רבינו באגרת הדרכה לחתן מתלמידיו: "... ברצוני ללוות אותך בהנהגת חיים החדשים ועצה טובה קא משמע לך. כבר שמעת כמה פעמים ממני שהיום של תלמיד חכם וירא אלוקים מתחיל בהשכמת הבוקר, לכל הפחות שעה או שעתיים לפני התפילה - בזמן תפילה, ואז ההכנה לעבודת הבוקר על ידי טהרת הגוף, נקיון הגוף ולעמוד בתפילה מתוך דברי תורה. בדוק ומנוסה דעל ידי זה נמשך כל עבודת היום כרצון אבינו שבשמים..."

וארחות צדיקים תשמור

בחכמת החיים העשירה שבו, מלאת התבונה והניסיון בהם ניחן, מחנך היה רבינו את תלמידיו לדרכי ישר ואמונה, למען יפלו רגליהם בנתיבות חיים, מתוך נקיון כפיים ודרך ארץ.

איש משטר עצמי וסדר היה רבינו. אמר פעם כי "אדם ישר, הריהו מתנהג ישר, לומד ישר, ומחבב שגם השולחן, הספסל והמפה יעמדו ישר". כך למשל בעת ששהה בימות הקיץ בפסגות שווייץ, הפליא את יערות העד המעטרים את ההרים, בציינו את העובדה שכל העצים צומחים ישר ומיתמרים לגבהים בסדר מופתי,

אחד מסממני ההיכר שבלטו בו היו ניקיונו וניקיון בגדיו, על כך הקפיד כל ימיו עד זקנה ושיבה. תלמידיו זוכרים היטב כיצד היה מעיר לבחור שמצא אצלו כתם על בגדו, או שלבושו היה מרושל, באמרו כי על תלמיד חכם להיות נקי ומסודר בכל עת.

כך גם כאשר פגש פעם בבחור ששרוכי נעליו לא נשרכו כיאות, נעמד מולו בדממה כשעיניו ננעצות בנעליו של הבחור. משניסה הבחור להצטדק באומרו כי השרוכים גדולים המה ועל כן הם נפתחים, השיבו רבינו קצרות כי יש לחתכם, שכן "זה מסוכן ואפשר להיתקל בהם..."

הזכיר פעם את דברי המשנה, המחלקת בדין רבב הדבוק בבגד לענין חציצה כי של בנאים חוצץ מצד אחד ושל בור רק משני צדדין. והביא על כך את דברי הגמ': מאי בנאין? אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיה". דהיינו שאצל תלמידי

חכם המכונים בנאים אף כתם שאינו עובר את שני צידי הבגד הרי זה חציצה, מה שאין כן אצל בור שאינו מקפיד על כך. ותמה רבינו, מדוע תיאר התנא את הת"ח כבנאי דווקא במשנה זו? וביאר, כי התלמיד חכם, הריהו משמש דוגמא כלפי העולם, אשר ממנו יראו וכן יעשו. על כן כאשר מתייחסים לרבב המצוי על בגדו, בא התנא לרמוז כי עליו להיזהר בכך שבעתיים, שכן הוא "עוסק בבנינו של עולם", ועיני הבריות צופיות על מעשיו והתנהגותו.

בקרב תלמידיו החדיר רבינו את ההתנהגות בדרך הממוצעת, דהיינו, דרך מיושבת, הוא לא דגל בהתנהגות יומרנית, קיצונית ובלתי מקובלת. משהבחין בתלמיד המתנהג בדרך קיצונית, גם אם זו נטתה לצד החיובי, היה מברר היטב את המניע לכך, היה מצטט מרבו הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין ז"ע, ש"מתמיד נקרא מי שלומד בזמן, אוכל בזמן וישן בזמן". רק במקרים מיוחדים מאוד הסכים רבינו להתמדה קיצונית, וכפי שנהג כלפי בחור מסוים שהיה מופלא בהנהגתו וכל עיתותיו היו מוקדשות לתורה - פשוטו כמשמעו, אשר רבינו הכיר בו כי התנהגותו זו אכן נובעת ממקום אמיתי וטהור.

מתיבתא דרחימותא

זכה רבינו להעמיד לגיונות של תלמידים לאלפי אלפים הפזורים בכל קצווי תבל, בהם גם שניים ואף שלושה דורות של אבות ובנים ובני בניהם שלמדו בישיבה, תלמידים הנושאים בליבם ובנפשם את דמות דיוקנו של רבינו, כשהם זוכרים אותו בהליכותיהם, בהנהגותיהם ובאורחות חייהם, כפי שחינכם ביראה ובאהבה.

כעדרי הצאן ההולכים אחר רועם הנאמן מבלי נטות ימין ושמאל, תוך שהם סמוכים ובטוחים כי ינחם במעגלי צדק אל משכנותיהם, כן חשו עדרי תלמידי רבינו כלפיו, ולא זו פסיכה בחייהם מבלי להיוועץ בו או לאמץ את הדרכתו. ואף רבינו, כבקרת רועה עדרו היה מעביר צאנו תחת שבטו, כן היה נושא כל אחד ואחד מהם על לוח לבו, בהעניקו תחושה מרוממת של בן יחיד.

מצביע היה רבינו על דברי בעל החרדים: "כמו שיש בעולם הזה ישיבות של תורה כך יש ישיבות בגן עדן. ואמר בזוהר בפרשת שלח לך, ששיבתו של אהרן שהיה אוהב שלו ואוהב את הבריות נקראת מתיבתא דרחימותא, רוצה לומר של אהבה, ותרגום ואהבת ותרחם, ובהיות אדם עושה כאהרן, לימדו הלל שיהיה משיבתו של אהרן", והיה מוסיף רבנו כי מכאן שהישיבה ובית המדרש, הם כמו גן עדן. ואכן, ההרגשה שחשו בצילו של רבינו היתה כאין "מתיבתא דרחימותא", מקום שאהבה.

בחלקת גן העדן של ישיבת חכמי לובלין אותה טיפח ועיבד במסירות משך קרוב לשבעים שנות קיומה תחת הנהגתו, נטע רבינו שנה אחר שנה שתילים רכים, בחורי חמד נטעי נעמנים, תוך שהוא משקה את נפשותיהם הרכות בדמעות ובתפילות, כי יצמחו הנטיעות מתוך ערוגותיהן ויפרחו לאילנות מלבלבים הנותנים פירות הטובים - משאלת לב שאכן נתקיימה, כשארץ קץ לשמחתו של רבינו לראותו את תלמידיו מקימים בתים נאמנים על אדני חינוכו, וצאצאיהם זרע ברך ה' ההולכים ברוחו ובדרכו.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'אבי ההוראה')

נכנס רובי שראן, אבל מרן היה באפיסת כוחות. דיברו אליו והוא לא שמע מה אומרים לו. אבל נמצא כאן הנגיד שתורם כל מה שצריך לבית מרן בעין יפה, מה עושים??? אמרו למרן בקול גדול שרובי שראן נמצא כאן, הוא רוצה ברכה. אבל מרן לא שמע. "הוא קנה את הספר תורה..." הוא תרם בשבוע שעבר קמחא דפסחא ל-28 אלף אברכים!!!". אבל מרן אינו שומע... כבר התחלנו להסתובב ולצאת, ופתאום

סיפורים נפלאים ששמענו מפיו של מגיד המישרים הנודע רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א, שראה ושמע מפי עדי ראיה, מדמותו המאירה והקורנת של מרן שר התורה והיראה זיע"א

אליעזר (לייזר) רוט

הלב היהודי מתרגש ומתרחב עם התקרב חג הפסח, עקרות בית חרוצות עובדות עד השעות הקטנות של הלילה, מקרצפות ומשפשפות, מכבסות ומגהצות. אברכים שכל ימיהם שקועים בדף הגמרא, מוציאים את הראש החוצה לכמה רגעים, אצים רצים לקנות את כל הנדרש כדי לקיים את מצוות החג בהידור, מ"אשה במה משמחה", ועד קליות ואגוזים שיש לחלק לילדים כדי שישאלו את השאלות ולא יירדמו.

אבל הלחץ הגדול מגיע בערב חג הפסח, צריכים להספיק להתפלל, לאכול ולשרוף את החמץ עד הזמן שקבוע חז"ל, ותוך כדי להספיק ולבצע קניות אחרונות, כיפות לילדים, ציצית חדשה לחג, להחליף את הנעליים שקצת לוחצות, וכמובן להסתפר לפני חצות.

רק בבית אחד בודד, שוררת שמחה עצומה בשעות הללו. פה אין לחץ, אין ריצת אמוק נגד מחוגי השעון. כאן מצטופף קהל גדול שבא לשמוח בשמחת התורה. זהו ביתו של מרן רשכבה"ג שר התורה והיראה, המסיים את כל מסכתות הש"ס בזו אחר זו, כמנהג ישראל שהבכורות מסיימים מסכת ופוסרים את עצמם מהחובה לצום ב'תענית בכורות'.

מי שהשתתפו במעמד המיוחד הזה יודעים לספר שזה היה הרגע הנפלא ביותר בשנה אצל מרן הגר"ח. השמחה העצומה שקרנה מפניו, הברכות שבירך ברוחב לב, האווירה המיוחדת במינה, יין הסיומים שממנו לגם ושאותו חילק לכל הנוכחים, כל אלו נצרכו באתיות של זהב בדברי הימים של מרן שר התורה, אשר הנהיג את הדור בקדושה ובטהרה.

"זכיתי להשתתף במעמדים אלו", מספר לנו הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א, יו"ר 'אנחנו וצאצאינו' המחזיק בשלל תפקידים תורניים וציבוריים בו זמנית.

"אתם יודעים מתי היה החיוך של מרן הגר"ח מתרחב, והשמחה שלו הגיעה ממש לשיאה?", הוא שואל אותנו... הוא מוסיב לה והוא מפרק לה: "אחרי שסיים את כל מסכתות הש"ס בבלי

וירושלמי, כשהסתיים המחזור השנתי, ורבינו זצ"ל הצליח לפרוע את כל ה'חובות' שלו, הוא היה קם, ניגש אל הארון ומוציא מהמדף מלמעלה, שהיה מהמדפים של פסח, את מסכת 'ברכות', פותח אותה ומתחיל ללמוד "מאימתי קורין את שמע בערבית".

"אחחחח... איזו מתיקות היתה מתפשטת על פניו ברגע הנפלא הזה. אפשר לדמוע בלי סוף רק מלהיזכר במתיקות הנפלאה הזאת.

כיסופים עצומים שהיו לו אל התורה הקדושה.

"רוב האנשים כשעומדים באתגר, מרגישים לקראת הסוף את הרצון העז להגיע כבר לסוף. אני עוד רגע מסיים את הש"ס, בוא נלחץ עוד קצת על הגז נגיע לסוף... אחרי שסיימת את כל הש"ס, להתחיל עכשיו עוד פעם??? כמובן, כל מי שמסיים את הש"ס לא יגיד שבזה הוא מילא את חלקו ועכשיו הוא הולך לנחת. כל אחד יתחיל את הש"ס מחד, זה ברור, אבל ההרגשה בלב, מה הוא מרגיש, עכשיו נכנסים לאתגר מחודש, שוב צריך ללמוד את כל הש"ס ובעוד כמה שנים בעזרת ה' נוכל לברך על המוגמר ולשמוח בסיום הבא.

"אבל אצל מרן זצ"ל, השמחה בהתחלה של הש"ס החדש היתה

יותר גדולה מהשמחה על סיום המחזור הקודם. כי הוא התענג על עצם הלימוד והמחשבה שהוא עומד עכשיו ללמוד שוב ש"ס, העניקה לו שמחה ואושר אינסופי".

המצב סנהדרין...

"שנים סיפורים רבים שמסופרים מפה לאוזן", אומר הרב יטקובסקי, "חלקם כבר מופיעים בכתובים, אודות השקיעות העצומה של מרן זצ"ל בתורה הקדושה. גם אנחנו נספר כאן כמה וכמה סיפורים כאלו, אבל אני חושב שאחד הסיפורים המיוחדים אירע אחרי שמרן זצ"ל לקח בשבץ מוחי לפני כ-21 שנה, ופונה לבית החולים כשהוא סובל משיתוק בחצי גוף.

"היה זה בתקופת סוכות, וכשהגיע שמחת תורה, אמר מרן הגרא"ל שטיינמן, "ספר תורה שרוי בצער... הגר"ח קנייבסקי שוכב בבית החולים כשהוא סובל... חייבים ללכת לבקר אותו".

"מרן הגרא"ל שכבר הגיע אז לגבורות, יצא משיבת גאון יעקב, וצעד ברחובות בני ברק עד שהגיע ל'מעני הישועה', טיפס במדרגות והגיע למרן הגר"ח ששכב במיטה כשהוא סובל ייסורים ומצבו הרפואי בכי רע.

"נכנס מרן הגרא"ל אל החדר ושאל את מרן הגר"ח 'נו... מה המצב???'. כשאדם שוכב בבית חולים ושאלים אותו מה המצב הוא אמור להשיב מה מצבו הרפואי, הרופאים מקווים לטוב, הרופאים אופטימיים פסימיים, כואב לי הגב, קשה לי להיזיז את היד...

"אבל מרן הגר"ח, כשהוא שומע כזאת שאלה: 'מה המצב?', מה הוא עונה? 'אני אוחז עכשיו בסנהדרין...'".

אין לי זמן לעוד חדר

"מעשה נוסף שנוגע גם הוא לימי ערב חג הפסח, היה כשזכה מרן זצ"ל והמשפחה שלו התרחבה, הילדים גדלו קצת ונהיה צפוף מאוד בבית שלו. באו הנהלת כולל חזון איש ואמרו למרן שהם מתכוונים להרחיב לו את הדירה, למרות שהוא לא ביקש.

"אמר מרן שהוא לא מעוניין שירחיבו לו את הדירה, כי זה סתם יפריע לו ללמוד, וחבל לו על הזמן.

"אמרו למרן שיכוונו את העבודות כך שלא יפריע לו. יעבדו רק אחרי שהוא יוצא מהבית לכולל ללמוד, יעצרו את העבודות בצהרים כשהוא חוזר הביתה, ומיד כשהוא יוצא שוב יעבדו עד שיחזור, וכך לא יפריעו לו בכלל.

"אבל מרן התעקש: 'אם תבנו לי עוד חדר, זה אומר שיהיה לי עוד חדר אחד שלם לבדוק בבדיקת חמץ... אין לי זמן לזה. אני מעדיף להישאר עם הדירה הקטנה יותר...'".

מעשה שלא היה

"עוד סיפור הנוגע לחג הפסח אירע עם מרן הגר"י זילברשטיין שיבלחט"א, גיסו של מרן זצ"ל. הוא היה בא כל יום שיש ללמוד איתו, ובני הבית מספרים שמרן הגר"ח מאוד אהב את הלימוד הזה עם הגיס האהוב שלו, והלימוד היה בחדוות דאורייתא באופן

שקשה לתאר.

"לרב זילברשטיין כידוע תמיד יש שאלות מעניינות, עם כל מיני סיפורים, אבל האוקימתות תמיד מעניינות ומרן הגר"ח היה שומע את השאלות הללו ומשיב ואף מביא ראיות לדבריו, והשמחה היתה גדולה עד מאוד.

"פעם אחת הגיע הרב זילברשטיין עם שאלה מאוד מעניינת. יהודי אחד הפקיד אצל חברו סכום כסף גדול, כשומר חנם הפטור מגניבה ואבידה, וחייב בפשיעה.

"אותו יהודי אכן שמר על הכסף בשמירה מעולה, אבל כשהגיע ליל הסדר, הוא השאיר את דלת הבית כשאינה נעולה, כמנהג ישראל, שלילה זה הוא ליל שימורים ואין מתיראין בו משום דבר, כמו שכותב המשנה ברורה על דברי הרמ"א בסימן ת"פ, וכפי שמובא כבר ב'מעשה רוקח' ובשאר פוסקים שבלילה הזה לא נועלים את הדלת.

"אכן, אירע מקרה ובאותו הלילה פרצו גנבים לביתו של ה'שומר חנם' וגנבו את הכסף. טוען השומר שהוא שמר כראוי ואילו המפקיד טוען שאדם שאינו נועל את דלת הבית בעוד סכום כסף גדול הופקד בידו לשמירה, הוא פושע ועליו לשלם את הכסף...

"הוסיף הגר"י זילברשטיין וסיפר למרן הגר"ח שהוא שאל את השאלה הזאת לשווער הגדול שלהם, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והרב אלישיב אמר שאכן דיני שמירה גוברים על המנהג שלא לנעול את הדלת, וצודק המפקיד בטענתו שמדובר בפשיעה מצד השומר, ועליו לשלם את הכסף...

"נענה מרן הגר"ח ואמר לגיסו הרב זילברשטיין, שהסיפור הזה לא ייתכן שהיה, כי הרי ליל הסדר הוא ליל שימורים, ולא ייתכן שבלילה זה פרצו לביתו של יהודי וגנבו ממנו כסף. אם כתוב שזה ליל שימורים, אז זה ליל שימורים".

להראות למרן שאני עושה 'כורעים'

לפני כמה שנים, צעדתי פעם ברחובה של עיר התורה והחסידות בני ברק, בצהרי ראש השנה, אחרי התפילה בדרך לסעודת יום טוב. והנה אני רואה דבר מאוד מוזר, ברחוב צועד יהודי חסידי, הוא נראה אמריקאי. הסקרנות שלי בערה בי... חסיד חוזר מהתפילה בראש השנה בשעת צהרים מוקדמת? הרי אצל החסידים מסיימים את התפילה רק בעוד כמה שעות. מעניין באיזו חסידות מסיימים מוקדם כל כך...

"החלטתי לשאול אותו... איחלתי לו שנה טובה וניגשתי ישר לעניין. איפה התפללת שסיימתם כל כך מוקדם??? "והוא השיב לי תשובה שהפתיעה אותי עוד יותר: "אני חוזר עכשיו מהתפילה בבית הכנסת לדרמן..."

"עכשיו התמיהה גדלה שבעתיים. מה ליהודי חסידי ולתפילת ימים נוראים בבית הכנסת הליטאי המפורסם??? "סיפר לי היהודי הזה, קוראים לו הרב פרנקל, והוא גר בלייקווד, הוא סיפר לי סיפור מדהים, שכדאי מאוד לספר... "היה זה לפני 35 שנה", כך הוא מספר, "עברתי תאונת דרכים קשה

הם עמדו להיכנס לרכב כדי להסתובב ולחזור אחורה, ואז הם מבחינים בשתי דמויות שחורות שמגיעות מרחוק... מנופפות להם בידים. חמי גיסי כיווצו את עיניהם והמתינו לשניים שיתקרבו אליהם, והנה הם מגיעים, אב ובנו חסידי בעלזא המתגוררים באשדוד. הילד היה כמעט מעולף, כבר כמה שעות לא באה טיפת מים לפיו

בשבילי האמונה עם הדרשן הנודע רבי יצחק פרידמן שליט"א, בעל 'מתיקות התורה'

אליעזר (לייזר) רוט

הרה"ג רבי יצחק פרידמן שליט"א, מוכר כמחנך דגול מרצה ודרשן נודע בכל הקהלים, אבל הוא ידוע ומוכר לציבור בעיקר מקו 'מתיקות התורה', שבו הוא מזין תוכן נפלא ומתוק מדבש לשמחת לבם של רבבות המאזינים. בקו למעלה מ-1,200 מעשיות וסיפורים קצרים המוגשים כ'מסר יומי' מחזק באמונה ועבודת השם. כמו כן שיעוריו של הרב פרידמן מתפרסמים בקביעות בארץ ובעולם גם בפלטפורמות נוספות.

מאחר ושמו לבנו לכך שבשיעוריו מרבה הרב פרידמן לדבר על נושא האמונה בבוא העולם, ומאחר וחג הפסח זכה לכינוי 'ראש השנה לאמונה' בפי צדיקי הדורות, אמרנו להביא בפני קוראי 'לקראת השבת' היקרים, דיבורי אמונה מתובלים במעשיות ומשלים, כדי לחזק ברכיים כושלות ולהרוות את הלבבות הכמהים לשביבי אורה וטללי אמונה לקראת ליל הסדר.

"מובא בספרים הקדושים, שבבילי הסדר יכול האדם להשיג מדרגות גבוהות מאוד באמונה, הרבה למה שהוא ראוי וזכאי להשיג בשאר ימות השנה", פותח הרב פרידמן את השיחה.

"המהר"ל מפרגא אומר פירוש יפה למה מכנים את הלילה הזה 'ליל הסדר'. מסביר המהר"ל, שבבילי הזה אנחנו לומדים לדעת שיש סדר בעולם, כל דבר נמצא בדיוק במקום שבו הוא צריך להימצא, וכל אירוע שמתחולל הוא חלק הכרחי בשרשרת האירועים המתנהלים לפי הסדר שהחליט הקב"ה לסדר את העולם.

"כל השנה יכולות להתעורר שאלות, למה ההוא עשיר ואני עני, למה לאחד יש 15 ילדים ולשכן שגר ממולו אין בכלל ילדים רח"ל? למה יש משפחות ששם כולם חכמים מאוד ומשפחות אחרות ששם המצב הוא הפוך? האם זה צודק? יש בלגאן, משהו לא מתנהל כמו שצריך חלילה וחלילה.

"אבל אז מגיע ליל הסדר, מרימים קצת את העיניים, מגביהים את המבט ומבינים שהעולם פועל בצורה מסודרת למופת. גם במצרים ישבו שם בני ישראל ונאנחנו מהעבודה הקשה, הם לא הבינו את ההיגיון בכך שהקב"ה שם אותם בכזה מצב נורא ושפל, היו שם אנשים שניסו לגרום להם לאבד צלם אנוש, הם נולדו עבדים וחיו כל ימי חייהם כעבדים רק כדי להוליד דור נוסף שלם עבדים.

"אבל כשהחל להתנוצץ אור הגאולה, הם הבינו פתאום שלכל השעבוד הזה היתה מטרה. שום דבר לא היה בחינם, אף אחד לא קיבל אפילו לא מכה אחת מיותרת מהפרגול של המצרי המשעבד, והקב"ה לא שכח לאף מצרי שום תנועה שהוא עשה כדי לפגוע ביהודים. על הכל הוא בא איתם בחשבון, ובים סוף הם שילמו את החשבון הסופי, היו כאלו שטבעו כעופרת והיו כאלו שצפו על פני המים במשך שעות, כמו קש, כשהם סובלים סבל רב עד שמתו וטבעו גם הם. כל אחד קיבל תשלום בהתאם לכמות הסבל שגרם לבני ישראל עם קרובו של בורא כל עולמים".

עד שיצחקו כולם

"למעשה ההסבר הזה גם מיישב תמיהה אחרת. הרי התורה ציוותה אותנו במצוות 'ושננתם לבניך', צריכים ללמד את הילדים את כל התורה כולה. למה התייחד עניין יציאת מצרים שצריכים לספר אותו כל שנה, ושהוא נשנה בתורה כמה וכמה פעמים? "התשובה טמונה בפסוקים עצמם. הקב"ה אומר למשה רבינו שהוא מכביד את לב פרעה 'למען שתי אותותי אלה בקרבך' ו... 'למען תספר באוזני בנך... את אשר התעללתי במצרים'. "לא מספיק לספר עבדים היינו ויצאנו. צריך לספר על ההתעללות, לתאר את מה שאירע שם, הנחשים הזוחלים שצצו מכל פינה,

הדובים שהלכו ברחוב והטילו אימה, הצחוק המתגלגל של הצבועים שהדהד בכל ארץ מצרים, נהמת האריות והדהירה האגרסיבית של הפילים הכבדים אל תוך הבתים, הקופים שמקפצים ומתעללים במצרים הרשעים, הכלבים שנושכים אותם והחתולים ששורטים אותם... לספר את זה עם כל ה'גישמאק', עם כל ה'ברען', שכל מי שנמצא מסביב לשולחן הסדר יתגלגל מצחוק וישמח שמחה גדולה על כך שיצאנו ממצרים.

"אבל זה לא מספיק כל זה, חייבים להתחיל בגנות, לספר על זה שעבדים היינו, לתאר את הקושי, את השעבוד הנורא, את העמל והיגיעה, את הרציחות שרצחו המצרים במצרים, את הילדים ששחט פרעה כדי לרחוץ לצרעתו, כשהילדים שלנו ירגישו את הסבל שהרגישו המצרים, ולאחר מכן יחוו את הגאולה, או אז שמחת החג תהיה שלמה, ונקיים בהידור את מצוות סיפור יציאת מצרים. "ולמה צריך להתחיל בגנות? כדי שנדע ונזכור והילדים שלנו יבינו ויפנימו שהכל מאתו יתברך. לכל אחד יש תפקיד, וכל קושי ואתגר שעומד בפנינו, יש לו סיבה. שום דבר לא קרה סתם ככה בגלל שהיום קמתי על צד שמאל. חלילה וחלילה, לכל חפץ וכל פעולה בעולם יש סיבה מאת הבורא יתברך."

עקשנות עם סיבה

אני רוצה לספר כאן סיפור ששמעתי מפי בעלי המעשה בכבודם ובעצמם, הלא המה אדוני מורי חמי ובנו, גיסי היקר.

"היה זה לפני קרוב לעשור. באותה תקופה החלו חסידי ויז'ניץ לקנות דירות בעפולה. זה היה דבר חדש ולפני כל רכישת דירה היתה התלבטות גדולה.

"גיסי מאוד רצה לקנות שם דירה, הוא הסתובב וראה כמה דירות, עד שלבסוף נשאר עם שלוש אופציות ריאליות והוא היה צריך לבחור ביניהם. ההתלבטות היתה מאוד קשה, ומאחר והוא מאוד מעריך את שיקול הדעת של אביו, מורי חמי שליט"א, הוא החליט להביא אותו לעפולה, וביקש ממנו שייסיר בדירות ולבסוף יחליט.

"אבל חמי הוא אדם שזמנו יקר לו מאוד, וסתם כך להוציא אותו באמצע היום לעפולה למשך כמה שעות רק כדי לראות דירות. הגיס שלי הרגיש שזה לא ראוי, לכן טיכס עצה ומצא רעיון, הוא ייקח את אביו לעפולה בל"ג בעומר, ומאחר ופעם הוא שמע מחבר שיש איזו דרך שאפשר לנסוע בשטחים חקלאיים ולהגיע מעפולה למירון בתוך זמן קצר מאוד, הוא ייסע עם אביו באותה דרך, יגיע אתו למירון, יתפללו שם והוא יחזיר אותו הביתה, וכך הוא יחסוך לו את הזמן שתכנן חמי להקדיש לנסיעה בתחבורה הציבורית שכמובן לוקחת כמה וכמה שעות.

"חמי הסכים לרעיון, והם יצאו ברכב הידוע המכונה 'סובארו אברייכים' הישן, הגיעו לעפולה, סיררו בכמה דירות, ו... המשיכו למירון.

"חברים שלי אומרים שבתוך עשרים דקות אפשר להגיע מעפולה למירון בדרך הזאת", אמר גיסי והחל לדהור בשבילים החקלאיים. "נסעו כברת דרך, והנה אורחת דרוזים לפניכם. חקלאים שעובדים

שם בשדות ועצרו למנוחה. הם שואלים את הדרוזים: "הזאת הדרך אשר ניסע בה מירונה", והדרוזים משיבים בחיוב, ובמקביל פורצים בצחוק מטלטל: "למה אתם צוחקים", שואל אותם גיסי, "הרי זאת הדרך למירון...".

"הדרך היא אכן הדרך", הם השיבו לו בחיוך, "אבל האוטו הוא לא הרכב המתאים. אין לך סיכוי להגיע לשם עם הטרנטה הזאת... עדיף לך לוותר על הרעיון...".

"חמי שמע את דבריהם ואמר לגיסי, בוא נסתובב ונחזור לדרך הרגילה. כבר הקדמתי ואמרתי שדעתו של חמי מאוד מאוד חשובה לבנו, אבל הפעם משום מה הבן לא כל כך התלהב לציית לאביו. הוא המשיך בדרך, וכעבור כברת דרך נוספת הם פגשו קבוצה נוספת של דרוזים. שוב חזר המחזה על עצמו, הדרוזים אישרו להם שזאת אכן הדרך הנכונה למירון, אבל עם כל הכבוד צריכים רכב מתאים כדי לעבור את הדרך...

"חמי כבר החל להילחץ. "בוא נחזור אחורה", אמר לבנו, "אבל גיסי התעקש, "בינתיים האוטו נוסע, נכון? בוא נמשיך לנסוע, ואם נראה שאנחנו לא מצליחים, תמיד נוכל להסתובב ולחזור על עקבותינו. יש מספיק דלק עוד 300 קילומטרים של נסיעה, אין סיבה לדאוג. "המשיכו לנסוע, העליות הפכו יותר ויותר חדות, והנסיעה יותר ויותר מורכבת, חמי כבר ממש החל ללחוץ על בנו שיחזור אחורה, והוא לא מוכן לשמוע...

"והנה הם הגיעו לירידה מהר רם ונישא, ומה הם רואים לפניכם? תהום פעורה. אם הם ינסו לרדת לעמק הזה עם הרכב, יש סיכוי שהם יתדרדרו איתו מטה מטה בלי יכולת לעצור, ויש סיכוי שהם כן יצליחו להגיע למטה בשלום, אבל אין שום סיכוי בעולם שיצליחו לעלות את ההר שמהעבר השני.

"הם יצאו מהרכב כדי לסרוק את הנוף, ובאוזניהם הדהדו צלילי המוזיקה הסוערת של הילולת הרשב"י במירון. "אנשי חיפה עיר היפה מה לכם פה ומי לכם פה...". גיסי טוען שהוא אפילו שמע את ההכרזה הנצחית "הצלה ב"י די וייבר, הצלה ב"י די וייבר", במנגינת "אשריכם ישראל אשריכם ישראל". הם הבינו שהם עדיין רחוקים מאוד ממירון, אבל אם כבר שומעים את המוזיקה, זה אומר שצדקו האומרים שאפשר להגיע מכאן למירון וגם צדקו אלו שאמרו שעם הרכב הספציפי הזה, הדבר אינו אפשרי...

"הם עמדו להיכנס לרכב כדי להסתובב ולחזור אחורה, והנה הם מבחינים בשתי דמויות שחורות שמגיעות מרחוק... מנופפות להם בידים.

"חמי וגיסי כיווצו את עיניהם שיפרו את ראייתם והמתינו לשניים שיתקרבו אליהם, והנה מגיעים השניים, אב ובנו חסידי בעלזא המתגוררים באשדוד. הילד היה כמעט מעולף, כבר כמה שעות לא באה טיפת מים לפיו. הם מיהרו לתת לו לשתות והשקו גם את אביו, הכניסו אותם לרכב הישן כדי שיהנו ממעט האוויר הקריר שהוציא המזגן שלו ביום הקיצי והשרבי, ושמעו מהם את הסיפור...

"מסתבר שאותו חסיד בעלזא רק רצה לקחת את בנו לקבר שמאי הזקן, אמרו לו איך ללכת, אבל הוא הלך והלך ואיבד את דרכו וניסה

ללכת אחרי צלילי התזמורת שתעתעו בו כי ההד הגיע מכל מיני כיוונים, וכך הם תועים בדרך כבר כמה שעות, ואין בידם אפילו בקבוק מים לשתות, וכבר כמעט ואירע אסון נורא, כשהבחינו מרחוק בנפש חיה וקיבלו כוחות מחודשים לרוץ מלוא כוחם כדי להגיע אל הרכב ולהציל את חייהם...

"עכשיו כבר היה הכל ברור. העקשנות הלא מובנת של גיסי לנסוע בדרך לא זרועה ולא סלולה, למרות ההתנגדות של אביו שאת דעתו הוא תמיד מכבד, ולמרות שהאנשים בשטח אמרו לו בפה מלא שאין שום סיכוי בעולם שהוא יצלח לעבור את הדרך הזאת, זה לא היה מעשה טפשי. זאת לא היתה פעולה חסרת היגיון, היושב במרומים כיוון אותם להגיע אל המיקום המדויק בשעה המדויקת, בדיוק ברגע שבו הילד הבעלזאי האשדודי עמד להתעלף בצמא. "ולמה הילד והאבא תעו בדרך? את זה אנחנו לא יודעים, אבל ברור לנו שגם לטיול הלא מוצלח הזה היתה מטרה משלו..."

טיול עם אליהו הנביא

"ישנו ספר מיוחד מאוד שכתב אותו רבי ניסים גאון, ושמו "ספר המעשיות לרבי ניסים בן יעקב".

"בספר זה מביא רבי ניסים גאון מעשה מופלא שאירע עם רבי יהושע בן לוי, שרצה מאוד שאליהו הנביא יתגלה אליו, סיגף את עצמו בתעניות והרבה בתפילה ובתחנונים ואכן התגלה אליו אליהו הנביא ושאל לרצונו.

"אמר רבי יהושע בן לוי לאליהו הנביא שהוא רואה דברים מאוד תמוהים בעולם, והוא רוצה לקבל הסבר. הוא מבין שבכל דבר יש סיבה ושהקב"ה לא עושה שום דבר לחינם, אבל הוא רוצה שתהיה לו אפשרות לראות דברים וללמוד מהם חכמה.

"אמר לו אליהו הנביא, גם החכם הכי גדול בעולם לא יוכל לעולם להבין את כל מעשי ה' כי נורא הוא, ולכן עדיף להימנע ממילוי הבקשה שלך.

"רבי יהושע בן לוי הוסיף להפציר ואליהו הנביא נעתר לו אבל בתנאי שלא ישאל שאלות כל עוד הסיור המודרך לא הגיע לסיומו..."

"יצאו אליהו הנביא ורבי יהושע בן לוי לדרך, והגיעו לאיזה יישוב, דפקו על דלת של בית יושן, וקיבלו אותם זוג מבוגרים נחמדים ומאירי פנים שכיבדו אותם בכבוד גדול ונתנו להם לאכול ולשתות כפי יכולתם.

"בצאתם בירכו את הזוג בברכות לרוב, ובעודם פוסעים מדלת הבית אל שער החצר, הבחינו בפרה האחת והיחידה שהיתה לזוג העניים, ושמהחלב שלה הם היו מתפרנסים בדוחק. נשא אליהו הנביא עיניו לשמיים והתפלל שהפרה תמות. ואכן, טרם כילה לדבר, נפלה הפרה תחתיה כשהיא הופכת ברגע לפגר מת שאינו שווה פרוטה.

"רבי יהושע בן לוי נדהם. הרי בני הזוג נהגו בהם טובת עין ואירחו אותם בכבוד גדול ומדוע גמל להם אליהו הנביא כזה גמול נורא??? "אבל הוא זכר את התנאי שהתנה עמו אליהו זכור לטוב, שאם ינסה לשאול שאלות, הסיור יגיע אל הקיצו, ולכן כבש את תמיהתו והמשיך ללכת בלי לומר דבר.

"הגיעו לביתו של עשיר מופלג, הקישו על השער והכניסו אותם פנימה, אבל הפעם בעל הבית לא אץ רץ לקראתם ולא שם לבו אליהם, בקושי נתנו להם לאכול ואף אחד לא שאל אם הם רוצים לנוח ואם הם צריכים משהו.

"בצאתם הבחינו שהיה שם איזה קיר שקרס תחתיו והעשיר אמר שצריכים להביא פועלים שיבנו אותו. אליהו הנביא נשא תפילה קצרה והנה נס ופלא, הקיר נעמד על עמדו כאילו לא נפל מעולם. "רבי יהושע בן לוי רואה ושותק, חושש לשאול את השאלה המתבקשת, מה ראה אליהו הנביא לגמול טובה כל כך מיוחדת לעשיר שלא התייחס אליהם, לאחר שגמל רעה כה גדולה לעניים שטרחו עבורם ונתנו להם מפתם הדלה???

"למחרת הגיעו לעיר של אנשים עשירים ומכובדים, אבל גם שם לא אירחו אותם בכבוד ובקושי נתנו להם פת חרבה ומעט מים. אליהו הנביא התפלל שכל אנשי העיר יהיו ראשים וחשובים.

"המשיכו ללכת והגיעו ליישוב של עניים מרודים, אבל הם קיבלו אותם בסבר פנים יפות ונתנו להם לאכול ולשתות כמיטב יכולתם, ואליהו הנביא התפלל עליהם שרק אחד מהם יהיה ראש...

"הפעם כבר לא הצליח רבי יהושע בן לוי לכבוש את תמיהתו ושאל את אליהו הנביא: ילמדנו רבינו, למה הרגת את הפרה של העניים והקמת את הקיר בביתו של העשיר, למה את העיר של העשירים בירכת שכולם שם יהיו ראשים ואלו את העיר של העניים קיללת שרק אחד מהם יהיה ראש?

"אמר לו אליהו הנביא, הסכת ושמע, אותה אשה מבוגרת שאירחה אותנו בביתה יחד עם בעלה הצדיק, היתה אמורה למות אתמול, אנחנו באנו לביתם בשעות האחרונות לחייה, ובזכות גמילות החסדים שנהגו בנו, התפללתי עליה שתחיה ושאת הצער שנגזר עליהם לחוות הם יחוו עם מותה של הפרה היחידה שלהם.

"לעומתם, העשיר שלא אירח אותנו כראוי, זכה בזכייה מיוחדת כי מתחת לקיר שנפל בביתו היה אוצר גדול של זהב ויהלומים, ומאחר והוא אינו יודע כיצד לנהוג בממונו ואיך לגמול חסד עם אנשים, התפללתי שהקיר ייבנה מעצמו כדי שהכסף יישאר טמון באדמה ולא יגיע לעולם לידי של מי שאינו יודע כיצד להשתמש בו.

"את העיר של העשירים שלא התייחסו יפה 'בירכת' שיהיו כולם ראשים, ומה קורה כשיש ראשים רבים, הם מתקוטטים זה עם זה ומאבדים את כל ממונם ורכושם. לעומת זאת, את העיר של העניים שכיבדו אותנו כל כך יפה בירכתי שיהיה ראש אחד שינהיג אותם על מי מנוחות והם ייהנו מהשלום והשלווה כגמול על כך שגם בעת דחקם הם אירחו אנשים זרים ודאגו לכל מחסורם.

"הנה כי כן, ראה רבי יהושע בן לוי בעיניו את מה שידע עוד קודם לכן. גם מה שנראה טוב גמור עלול לפעמים להיות ההיפך הגמור, ומה שנראה כצרה צרורה, עלול להתברר כמפתח לאושר ולהצלח חיים".

כלב, חתול ופרה

"נסיים ברעיון על הפיוט האחרון בהגדה של פסח, 'חד גדיא'. מי

כשחזרתי הביתה הוא נעמד על הכסא והתחיל לומר את סדר ה'מה נשתנה', עם התרגום באידיש... היינו בהלם. אני לא מתבייש לומר שעמדו לי דמעות בעיניים... רק לפני כמה שעות ישבנו סביב השולחן, היה לי ילד כבן שלוש שישב מטר לידי, הייתי אמור לספר לו את סיפור יציאת מצרים, אבל חשבתי שהוא 'אינו יודע לשאול', אז השקעתי רק באחים הגדולים יותר...

המחנך הוותיק הרה"ג רבי עמרם בינעט עם נקודות שכדאי לחשוב עליהן לפני שניגשים לליל הסדר...

אליעזר (לייזר) רוט

כשבאים לקיים את מצוות 'והגדת לבנך', יחד עם שאר המצוות של 'ליל הסדר', חשוב לזכור דבר אחד יסודי מאוד", אומר הרב בינעט, "לשמוח!"

"הגמרא במסכת שבת (קל.) אומרת שכל מצוה שקיבלו בני ישראל בשמחה, עדיין מקיימים אותה בשמחה ומחזיקים בה, וחלילה להיפך. אנחנו צריכים שהילדים שלנו יקבלו את מצוות ליל הסדר בשמחה, שיראו אותנו מספרים להם את סיפור יציאת מצרים מתוך שמחה ובטוב לבב. חלילה וחלילה לא מתוך כעס וקפדנות יתירה. "רק אם הילדים יהיו שמחים ומרוצים, הם יהיו פנויים לשמוע את סיפור יציאת מצרים, ורק אם אנחנו עצמנו נהיה רגועים ושלווים, הילדים שלנו יהיו רגועים ושלווים.

"יש סיפור ידוע שמובא גם על ידי הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בשם הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין ז"ע, שסיפר שאצל אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע, היה איש חסיד מורם מעם ושמו היה רבי בערצ'.

"בכל ענייני חג הפסח היה ר' בערצ' מחמיר בחומרות שונות, ובפרט באפיית המצות, שהיה הוא בעצמו שומר על החיטים משעת קצירה, וכן בהכנת היין היה משגיח על הענבים משעת בצירה, לבל ייגע בהם שום ספק ספיקא של חמץ, ואחר כל היגיעות הצליח לאפות כמה מצות שמורה כדי צורכו, ויין לארבע כוסות, וכך יצא מביתו בערב החג שמח וטוב לב, כאשר היין והמצות היו ערוכים על שולחנו בפאר והדר לכבוד הרגל ולכבוד המצוות של ליל הסדר. "בשעה שהיה רבי בערצ' בבית המדרש, עברה זוגתו שהיתה אשה קשת רוח ליד השולחן, ונתפס הסינר שלה במפה, ומבלי משים גררה אחריה את המפה שעל השולחן, וממילא נפלו המצות ונשברו, היין נשפך, ואף הכלים נשברו. ולא ידעה האשה את נפשה מרוב צער. מתוך מרידות היא פשוט נכנסה למיטה וטמנה את ראשה מתחת לשמיכה, כשהלב שלה מלא כעס ומרידות על בעלה שאותו היא האשימה בכל מה שקרה כי הוא סידר את השולחן בצורה לא מוצלחת והעמיד אותו במקום שגרם לה להיתקל בו ועוד, כדרך של אנשים הכועסים המאשימים את זולתם בכל דבר רע שקורה להם.

"כאשר חזר רבי בערצ' מבית הכנסת חיכתה לו 'קבלת פנים' מיוחדת במינה. אשתו זינקה ממייטתה בחמת זעם, והתחילה לצעוק עליו בכעסה, שהוא אשם בכל התקלה הזאת, שלא הניח את המצות והיין במקום ראוי, ואיך עשה כדבר הזה.

"לא נרגעה האשה מכעסה, עד שהשלימה את סדרת הטענות והצרחות בדרישה חד משמעית, עיקשת ובלתי מתפשרת, שמיד בצאת החג הוא יבוא עמה לבית הדין ויכתוב לה גט, כי היא לא יכולה עוד לסבול את החיים לצדו...

"שמע החסיד חרפתו ולא השיב מאומה. אדרבה, במקום להשיב לה מנה אחת אפיים כנהוג(...) פייסה בדברים וקיבל על עצמו את האחריות למה שאירע, כשהוא מבטיח לשפר את דרכיו מכאן ולהבא, ובכל מקרה הרי הכל מאתו יתברך ולכן היא לא צריכה לכעוס כל כך, כי כך רצתה ההשגחה העליונה.

"לאחר מכן התכופף והחל לאסוף מהרצפה את הכלים, סידר מחדש את השולחן, ואף חרג מהחומרה המקובלת שלא לאכול מה שנפל על הרצפה, וזאת כדי שלא =תגדל המריבה על כך שאינו אוכל את המאכלים שהכינה אשתו בטרחה רבה. ולאחר שהצליח להרגיע את רוחה הסוערת ולפייס אותה, החל לערוך את ליל הסדר בחדווה רבה, מתוך שמחה של מצוה.

כל הזמן בכה והתעצבן, ונדנד לאמא ולאבא. קורה... ילדים בגיל הזה יש להם סדר יום משלהם, לא תמיד מתאים להם ליפול פתאום לסעודה רבת משתתפים שבה שרים שירים שהם לא מכירים ומתייחסים בעיקר לילדים אחרים..

"למחרת היום, הלכתי לבית הכנסת, ורעייתי טיפלה בילדים בבית, נטלה להם ידיים הלבשה אותם, התפללה איתם, והנה פתאום הילד הקטנצ'יק הזה, פותח את הפה שלו ומתחיל להשמיע פנינים... הוא אומר את הנוסח של 'קדש ורחץ' עם התרגום הארוך באידיש למי שמכיר 'פסח ביי נאכט, ווען דער טאטע קומט אהיים פון שוהל...". "היא היתה המומה... בעדינות ניסתה לבדוק אם הוא יודע עוד קצת... 'ורחץ'... והילד שוב מפתיע... 'מען וואשט זיך די הענט און מען זאגט נישט קיין ברכה על נטילת ידיים...'. (נטילים ידיים ולא מברכים..)

"הוא יודע את הנוסח, הוא אומר אותו במנגינה ערבה, עם תנועות ידיים כדרכם של ילדים בגיל הזה. מוראדיג!!!...".

"כשחזרתי הביתה הוא נעמד על הכסא והתחיל לומר את סדר ה'מה נשתנה', עם התרגום באידיש... היינו בהלם. אני לא מתבייש לומר שעמדו לי דמעות בעיניים...

"רק לפני כמה שעות ישבנו סביב השולחן, היה לי ילד כבן שלוש שישב מטר ליד, הייתי אמור לקיים מצוות עשה מדאורייתא וספר לו את סיפור יציאת מצרים, אבל חשבתי שהוא 'אינו יודע לשאול', אז השקעתי רק באחים הגדולים יותר... אבוי לי!!! מה עם 'את פתח לו'???"

"באיחור הבנו, למה הילד היה כל כך לא רגוע אתמול. הוא רצה שיתנו לו גם להתבטא, אבל אף אחד לא חשב שהוא מבין בכלל מה קורה כאן מסביב לשולחן. לא נתנו לו מקום משלו ולא חשבו שהוא שייך בכלל לעניין הזה...

"הסתובבתי ככה חסר מנוחה הרבה מאוד זמן, ואני יכול לומר שלמרות שכבר עברו מאז לא מעט שנים, עד היום בכל שנה כשמגיע ליל הסדר, אני מרגיש את הצביטה הזאת בלב, ואני משתדל יותר להשקיע בעניין הזה של 'והגדת'. לכל סוגי הילדים, בנים ובנות, גדולים וקטנים, חריפים יותר וחריפים פחות, זאת לא חכמה לספר סיפור יציאת מצרים רק לילד שנמצא בדיוק בגיל המתאים. ומה קורה כשהילד בן 15? זה יותר קשה לספר לנערים את סיפור יציאת מצרים, העיניים שלהם כבר לא נוצצות בהתרגשות כזאת כשאתה מספר על הג'רפה שבדיוק תחבה את ראשה מהחלון של הקומה השלישית, באמצע התיאור של מכת ערוב... לילדים בגיל 15 צריך לספר מדרשים שיכולים לעניין אותם, צריך להתכונן מראש בהתאם ולהיות מוכנים עם סיפור מתאים לכל אחד מהילדים!!!".

"ילדים, בואו נתגרד"

הרב בינעט מציין כי עם השנים הגיע למסקנה שעבור הילדים הקטנים מומלץ מאוד להקדיש זמן מיוחד לפני שמתחילים את אמירת ההגדה.

"תחשבו על ילד בן חמש, הוא יושב על יד השולחן, כל הגדולים

"למחרת נכנס הרבי ה'בית אהרן' מקרלין לבית המדרש, ומנה בפני התלמידים את ה'סדרים' המיוחדים שערכו הצדיקים. ה'ליל הסדר' של צדיק פלוני האיר ופעל פעולות גבוהות בכל העולמות, מעשיו של צדיק פלמוני עשו נחת רוח גדולה בשמים וכו' וכו', 'אבל הסדר של רבי בערצ'י עלה על כולנה, כי איש לא השיג אמש את מה שהוא השיג בליל הסדר המיוחד שלו...".

כי אכן, מידת הסבלנות, היכולת לשמוח בשמחה של מצווה גם כשהכל הולך הפוך והכל מסביב לא מצליח ולא מסתדר כמו שרצינו, זה הדבר הכי חשוב, רק ככה אפשר לקיים כראוי את מצוות 'והגדת לבנך'.

"כשרבי אלימלך בידרמן מספר את הסיפור הזה, יש לו תוספת קטנה שהוא מוסיף לאחריו", אומר הרב בינעט בשיחה עם 'לקראת שבת', "ואני חושב שהתוספת הקטנה הזאת, חשובה יותר מכל הסיפור הנפלא הזה.

"כדי לזכות ל'סדר' מרומם, לא חייבים שהאשה תהפוך את השולחן כולו על הרצפה", אומר הגר"א בידרמן, "גם אם אחד הילדים שפך קצת יין על המפה הצחורה עוד לפני שהתחיל ליל הסדר, זה מספיק בשביל שנתגבר, נתאפק, לא נכעס ולא נצעק... גם אם אחד הגביעים נפל וקיבל איזה 'קוּוטש' קטן, אפשר להבליג ולהתגבר, ולזכות לסדר מרומם שכזה. אפילו אם לקח קצת יותר מדי זמן לשים את הכרפס על השולחן... ו... גם אם הכל הולך כשורה ואין שום סיבה לכעס, עדיין אנחנו צריכים הרבה רחמי שמים שנצליח לשמור על מצב רוח טוב, ועל אווירה נעימה סביב השולחן. ואכן, בלילה הזה אנחנו צריכים להקפיד על כך מאוד, אחרת איבדנו את עיקר העיקרים של מצוות 'והגדת לבנך'.

הפתעה למחרת ליל הסדר

"אני רוצה לשתף אתכם בסיפור אישי שאירע עמי לפני שנים", מספר הרב בינעט, "אחד מילדי היה אז כבן שלוש, קצת פחות. כמובן כל ילד יש לו את קצב ההתפתחות שלו, יש ילדים שמדברים כבר בגיל שנה, ואחר כך מתקשים בקריאה גם בגיל שבע, ויש ילדים שבגיל ארבע בקושי מוציאים מילה מהפה, ובגיל חמש וחצי כבר קוראים בשטף ומדברים בלי הפסקה. אותו ילד שעליו אני מספר את הסיפור, כמעט לא דיבר, למרות שכבר היה כמעט בן שלוש. 'הגיע ליל הסדר, התארחנו אצל ההורים באותה שנה, והיו שם עוד משפחות, היה צפוף למדי ולא היה מספיק מקום מסביב לשולחן, אז הילד הזה לא קיבל מקום משלו. הוא פשוט ישב על הברכיים של אמא שלו, רעייתי שתחיה.

"התחיל ליל הסדר, הילדים מתבקשים לומר 'מה נשתנה' כל אחד בתורו, וממנו אף אחד לא ביקש לומר, כי הוא בקושי יודע לדבר. גם לאחר מכן, הסבא שאל את הילדים שאלות, והילד הקטן שלי נשאר בצד, גם אני עצמי השקעתי בעיקר בילדים היותר גדולים כי הם גם שאלו שאלות וענו תשובות והיה עם מי לדבר, בעוד שהוא היה ילד מאוד שקט שבקושי יודע לומר כמה מילים...

"לא זו בלבד, אלא שהילד גם היה מאוד לא רגוע באותו לילה, הוא

"רבותי, זה לא כזה קשה ולא כזה מסובך. עם קצת יוזמה אפשר להפוך את ליל הסדר ללילה חווייתי במיוחד עבור הילדים, ולקיים בהידור רב את מצוות 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור, בעבור זה הוציאנו ה' ממצרים...'"

ואומרים להם עכשיו להכין חדש... ובבית אין להם מיטה ולא שולחן ולא מכונת כביסה, הם עייפים ורעבים ומושפלים ומבוזים, ואז מגיע איש בשם משה ואומר להם שהוא יוציא אותם ממצרים... "ואין שהקב"ה התעלל בהם, במצרים, להמחיש גם בסיפורים וגם בתנועות ופעולות. כשיש דם, אבא יכול לעשות כאילו הוא שותה מהכוס ופתאום יורק בגועל כי יש לו טעם של דם בפה... חבר סיפר לי פעם שכשהוא מתאר את המכות, במכת צפרדע הוא שולף מהכיס שלו ערימה של צפרדעים מפלסטיק, וזורק על השולחן, במכת כינים אפשר לבקש מכל הילדים שידגימו על עצמם ויתחילו להתגרד..." "רבותי, זה לא כזה קשה ולא כזה מסובך. עם קצת יוזמה אפשר להפוך את ליל הסדר ללילה חווייתי במיוחד עבור הילדים, ולקיים בהידור רב את מצוות 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור, בעבור זה הוציאנו ה' ממצרים...'". להצביע על המצות ועל המרור ולומר לילדים, ילדי היקרים וילדי החביבים, תבינו שאם לא המצות והמרור האלו שאנחנו אוכלים עכשיו, אנחנו היינו עד היום עבדים במצרים, הקב"ה הוציא אותנו לפני אלפי שנים ממצרים בתנאי שבכל שנה, בהגיע ליל הסדר, אנחנו נספר את הסיפור הזה, ונאכל את המצות ואת המרור, ובעזרת ה' כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, נאכל גם מן הפסחים ומן הזבחים, ונאמר לפניו שירה חדשה, הללו-קה".

אומרים איזה טקסט לא מובן ולא ברור, והוא צריך לשבת בשקט ואסור לו להפריע. לא נותנים לו לאכול כי עוד לא הגיעו ל'שולחן עורך', ולא מרשים לו לשחק על הרצפה כי עכשיו ליל הסדר. "מסכן הילד!!! הוא לא מבין כלום.

"אחרי שמרטט לו את העצבים ומתחת את הסבלנות שלו עד קצה גבול היכולת, נוטלים סוף סוף ידיים ועכשיו אתה נזכר להתחיל לדבר איתו? הוא כבר מזמן לא איתך, העייפות עושה את שלה, השיעמום הוציא לו את כל המיץ, הוא כבר לא שומע אותך בכלל. לכן לדעתי, מיד אחרי ה'מה נשתנה', צריך לעצור, לסגור את ההגדה, ולספר לילדים את סיפור יציאת מצרים במשך זמן מה, רבע שעה, חצי שעה. זה עיקר המצווה של 'והגדת'.

"אולי יש כאלו שיחלקו עלי, אבל אני אומר את דעתי בעניין וכל אחד יעשה מה שהוא חושב... לדעתי צריך לשים את הילדים בראש, ולהתייחס קודם כל אליהם. בדרך צחות אני אומר שהילד שואל 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', והאבא עונה לו 'עבדים היינו', הלילה הזה אנחנו עבדים שלכם, הילדים, אנחנו משועבדים אליכם, וחייבים לענות לכם על כל השאלות שתשאלו..."

"ועוד הערה, יש אנשים שקשה להם לספר את סיפור יציאת מצרים לילדים, כי הסיפור מאוד ברור ומאוד מוכר ומאוד ידוע. אבל שני דברים צריכים לזכור: קודם כל שזאת בדיוק המצווה "אפילו כולנו חכמים וכולנו יודעים את התורה..."

"הדבר השני שצריך ליזכר, שעבור הילדים שלנו זה לא כזה פשוט ומוכר. נכון שהם שמעו סיפורים בחיידר, אבל אם נספר להם כמו שצריך תראו איך שהם מרוכזים ומקשיבים לכל מילה. "אבל כדי שהילדים ישמחו ביציאת מצרים, צריכים לתאר להם גם את העבודות שהיתה קודם: "מתחיל בגנות..."

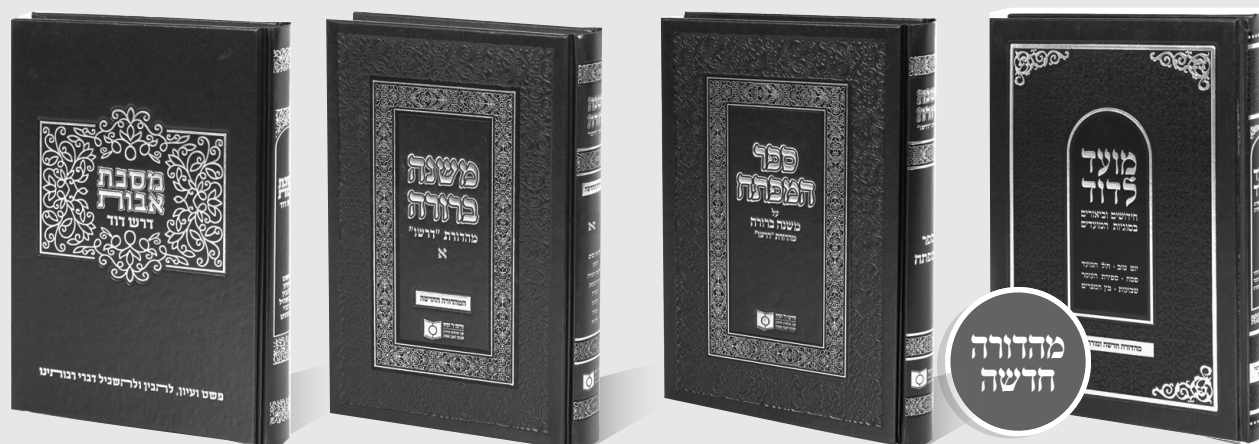
"צריכים לתאר את הקושי שהיה במצרים, את העינוי והשעבוד, את האמא שעומדת בצד ורואה איך מתעללים ככה בילד שלה ומעבידים אותו בפארך, והיא מנסה להציל אותו אבל המצרי הרשע עם השוט הארוך לא מאפשר לה... לתאר את האבא האומלל שעובד כמו חמור בשדה, קושרים אותו למחרשה ומכריחים אותו לחרוש ומצליפים בו עם שוט בכל פעם שהוא קצת מתעייף, את האמא שצריכה לעשות עבודות של אבא ואת האבא שצריך לעשות עבודות של אמא, לתפור בגדים ולאפות עוגות למרות שהוא לא יודע איך עושים את זה, ואם העוגה לא יוצאת מוצלחת, מענישים אותו ומרביצים לו. ואחרי כל המאמץ האדיר, מפרקים להם את מה שהם בנו וזורקים את העוגות שהם אפו לפח מול העיניים שלהם,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המבצעים הגדולים של 'דרש' לכבוד חג הפסח

דרש דוד אבות

33

ש"ח בלבד!

משנה ברורה א'

33

ש"ח בלבד!

ספר המפתח על המ"ב

33

ש"ח בלבד!

מועד לדוד

33

ש"ח בלבד!

האותיות הקטנות: * המבצע לתקופה מוגבלת * דמי משלוח בסך 20 ₪ * אין התחייבות לאספקה לפני חג הפסח
* משלוחים באזורי המרכז החרדיים * ניתן לשלם ב 2 תשלומים

4

מי יודע? המבצע הגדול

שלם 99 ₪

וקבל את ארבעת הספרים במבצע הגדול
+ משלוח עד הבית חינם

ניתן להזמין בעמדות נדרים פלוס, או במשרדי דרשו 02-5609000

האותיות הקטנות: * המבצע לתקופה מוגבלת * משלוחים באיזורי המרכז החרדיים * אין התחייבות לאספקה לפני חג הפסח * ניתן לשלם ב 2 תשלומים

מעירוב תבשילין בערב שביעי של פסח, ועד אכילת קטניות ו'שרויה' בשבת שאחר הפסח

הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א מחבר ספר 'ילקוט הליכות ועניינים
הנוגעים למעשה', בקובץ הלכות מעשיות לימים אלו

יעקב א. לוסטיגמן

בפרוס ימי הפסח, אשר רבו הלכותיהם וכמנהג ישראל מקדמת דנא אשר נפסק להלכה בשו"ע, לעסוק בהלכות הפסח שלושים יום קודם לפסח, פנינו אל רב ביהמ"ד 'תפלה למשה' של כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מחשובי הרבנים בבית שמש, ומחבר ספר 'ילקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה'.

ביקשנו מהגרא"מ גרין, לציין נקודות הלכתיות הייחודיות לשנה זו, כשליל הסדר חל בשבת קודש, וכש'שביעי של פסח' חל' בערב שבת שלאחר מכן.

ואכן נעתר הרב שליט"א ומשך שעה ארוכה הציף עניינים הלכתיים רבים הנוגעים במיוחד לשנה זו, והרי הם לפניכם, כפי שנכתבו על ידינו, והוגחו לאחר מכן על ידו בהגהה כפולה, כדי לוודא שיצא מתחת ידינו דבר מתוקן בס"ד.

ומפני שרבו הלכותיהם, חילקנו את המאמר לשניים, כאשר החלק הראשון הופיע בשבוע שעבר, וכעת אנו מביאים בפניכם את החלק הנוסף.

עירוב תבשילין בערב שביעי של פסח

מצוות עירוב תבשילין נוהגת בערב יום טוב שחל בערב שבת, ועליה כתב השל"ה הקדוש "חביבה מצוה בשעתה, ואל תהיה מצוה זו קלה בעיניך, ולא לחינם אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו עליו השלום מצוות עירוב תבשילין".

עיקר המצווה הוא לאפות ולבשל פת ותבשיל מערב יום טוב לכבוד שבת, שלא יהיה ניכר שמתחיל ביום טוב להכין את צרכי השבת, וייראה שעיקר ההכנה לשבת נעשתה קודם לכן, וביום טוב רק משלימים את הנצרך.

ושני טעמים אמרו חז"ל הקדושים במצווה זו. טעם אחד להרבות בכבוד יום טוב, שיראו שאסור לבשל ולאפות אפילו לצורך שבת, קל וחומר שאסור לאפות ולבשל לצורך חול. וטעם שני להרבות בכבוד שבת כי אם לא נחייב את האדם להתכונן לשבת מלפני יום טוב, הוא עלול להסיח דעת מהצורך לכבד את השבת וישאיר לסעודותיה רק את השיריים של יום טוב, ולכן אמרו להתחיל את ההכנות מערב יום טוב וכך לא יסיח דעתו מהשבת.

לכתחילה צריך להפריש שיעור של כביצה תבשיל וכביצה פת, אבל בדיעבד די בשיעור של כזית תבשיל וכזית פת.

זמן הנחת העירוב

זמן הנחת עירוב התבשילין הוא בערב יום טוב, עד צאת הכוכבים. מי שחושש שעלול לשכוח מחמת טרדותיו וכדו', יקדים ויעשה את העירוב בבוקר השכם, ואם אי אפשר לו וחושש מאוד שזמנו יכחל להפריש את העירוב אפילו בלילה שלפני ערב יום טוב, היינו ביום רביעי בלילה - ליל יום חמישי.

זמן סמוך לסוף זמנו

מי שהגיע לבית הכנסת בערב יום טוב, ונזכר שלא הניח עירוב תבשילין, וירא שאם יחזור לביתו יאחר את זמן הנחת העירוב, אם הכין בביתו מאכל או הפריש מעט לצורך עירוב תבשילין רק שכח לומר הברכה והנוסח, יאמר במקום בו הוא נמצא בלא ברכה, ויכוון על מה שכבר הפריש.

והורה מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, שאפילו אם לא הפריש בכלל עירוב תבשילין, יכול להפריש במחשבתו אחד מן המאכלים שהכינו ולומר עליו שהוא עירוב תבשילין, ויגיד את הנוסח "בהדין עירובא", וכו', בלי לברכה, ומועיל לו שיוכל לבשל ביום טוב לצורך שבת.

שכח להניח עירוב תבשילין

מעיקר הדין מי ששכח להניח עירוב תבשילין יכול לסמוך על גדול העיר שמניח עירוב ומוציא את כל אנשי העיר, אבל רק בפעם הראשונה, ואם שכח פעמיים, הוא נחשב לפושע בלשון חז"ל, וקנסו

מצוות עירוב תבשילין נוהגת בערב יום טוב שחל בערב שבת, ועליה כתב השל"ה הקדוש "חביבה מצוה בשעתה, ואל תהיה מצוה זו קלה בעיניך, ולא לחינם אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו עליו השלום מצוות עירוב תבשילין"

מתכוון בכלל לבשל. דעת מרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א שצריך להניח עירוב תבשילין בברכה אך שאין בדעתו לבשל בכלל, אבל רוב הפוסקים הורו להניח עירוב תבשילין בלא ברכה. לכתחילה טוב שיניח עירוב תבשילין בברכה ויקפיד לעשות איזו מלאכה של בישול בחג לצורך שבת, ואפילו רק להניח סיר עם מים על הפלטה כדי לחמם אותם לשימוש בשבת קודש, כדי שלא להפסיד את מצוות עירוב תבשילין. והורה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שאפילו מי שמתכוון לעשות ביום טוב רק מלאכת מבשל מדרבנן, כמו למשל חימום דבר לח ומבושל שהצטנן, שמדאורייתא לא אומרים שיש בו בישול אחר בישול ומדרבנן אסור לחממו בשבת, גם כזה סוג של בישול מספיק כדי לברך על עירוב התבשילין בערב יום טוב, ואין צורך לחפש דווקא מלאכה האסורה מדאורייתא בשבת.

הניח עירוב תבשילין בביתו ונסע להקביל פני רבו

מי שהניח עירוב תבשילין בביתו בערב יום טוב ונסע למקום אחר להתארח בחג, אבל השאיר את בני ביתו בבית, כגון חסידים הנוסעים לרבותיהם וכדו', ודאי מברכים על העירוב שעושים בביתם כי הוא לצורך בני הבית המחויבים בו, אבל בהגיעם למקום בו הם מתארחים צריכים להניח עוד עירוב בלי ברכה, ולכתחילה ראוי לקחת איתם חלק מהתבשיל שעשו עליו עירוב תבשילין בברכה בביתם, ויניחו אותו שוב בלי ברכה במקום בו הם מתארחים, ויטעמו ממנו בשבת.

הניח עירוב ואכלו ביום טוב

מי שהניח עירוב תבשילין כדת וכדין, אבל אירע מקרה שאכלוהו בטעות ביום טוב לפני שבשלו צרכי שבת, או שאבד או התקלקל

אותו שלא יוכל לבשל ביום טוב לצורך שבת, אפילו אם גדול העיר כיוון להוציא את כל אנשי העיר ידי חובתם. אמנם, יש שתי דעות בפוסקים מי נחשב לפושע. יש אומרים שאם שכח פעם אחת להפריש עירוב תבשילין, וכעבור שנים רבות שכח פעם נוספת, גם בכזה אופן נחשב לפושע וקנסו אותו שלא יוכל לבשל. ויש שהורו שרק אם שכח פעמיים בזה אחר זה, אבל אם היה באמצע יום טוב בערב שבת וקיים מצוות עירוב תבשילין, די בכך כדי להסיר ממנו דין פושע, ואם ישכח אחר כך פעם נוספת, יכול שוב לסמוך על גדול העיר.

ולמעשה הורו פוסקי זמנינו שאי אפשר לקרוא פושע למי ששוכח, כי רבו הטרדות וכו', ועל כן אפילו במי ששכח פעמיים ברצף להניח עירוב תבשילין, מתירים בדיעבד גדול לסמוך על גדול העיר, אבל חשוב ליזכר שאכן מצוות עירוב תבשילין מצווה חביבה היא כפי שהבאנו בשם השל"ה ויש להיזהר בה מאוד ולהיות זריזים להדר בה ולא לשכוח אותה חלילה.

הידורים שונים בעירוב תבשילין

'המשנה ברורה' כותב ב'ביאור הלכה' שמצווה מן המובחר לעשות עירוב תבשילין בתבשיל שהתבשל במיוחד לכבוד שבת קודש. אבל אפשר לצאת ידי חובה מעיקר הדין גם בתבשיל שהתבשל לצורך יום טוב, והוא רק מפריש ממנו מעט לצורך 'עירוב תבשילין'. עיקר הצורך בתבשיל הוא 'ללפת בו את הפת', ולכן ראוי לקחת תבשיל שאוכלים עם פת, כגון בשר, דגים, ביצים וכדו'. בשולחן ערוך נפסק שיש הידור לקחת דווקא חתיכת דג או בשר, אבל ה'בן איש חי' אומר שמאחר ומאכלים אלו מתקלקלים מהר, עדיף להימנע מכך ויש לקחת ביצה שנשמרת טוב יותר לאורך זמן. אומנם, בזמנינו שבכל בית יש מקרר והמאכלים משתמרים לימים מרובים, הורה מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, שכדאי להחמיר בבשר ודג, אפילו לדעת ה'בן איש חי'.

כמו כן יש הידור בלקיחת דווקא פת שלימה, ובפסח מצה שלמה. המנהג הוא לצרף את המצה שהניח לעירוב תבשילין בכל שלוש הסעודות ללחם משנה, ולא לבצוע אותה אלא בסעודה שלישית. כמו כן נהגו לאכול בשבת את התבשיל שהונח לעירוב תבשילין, אבל אין חיוב בדבר.

מי שאינו מבשל בחג

הגמרא אומרת שיש מצווה על כל אחד לעשות עירוב תבשילין, היינו כל ראש משפחה, ולא נהגו שיעשה כל אחד מבני הבית. אמנם בנים נשואים שמתארחים אצל הוריהם, אם הם ישנים בבית ההורים, פטורים ממצוות עירוב תבשילין, אבל אם הם ישנים בדירה נפרדת וגם מדליקים בה את נרות השבת, הורה מרן ה'שבט הלוי' שיעשו עירוב תבשילין בלי ברכה.

מי שמכין את כל צרכי השבת מלפני החג ואין לו כל כוונה לבשל בחג לצורך שבת, יש בזה דעות חלוקות אם צריך לערב כדי שיוכלו להדליק נרות שבת בחד, ואם יש חובת עירוב גם על מי שאינו

וכדו', מעיקר הדין הוא איבד את ההיתר לבשל ביום טוב לצורך שבת, אבל נוהגים להקל בזה ולסמוך על העירוב שהניח גדול העיר שמוציא את כל אנשי העיר ידי חובתם, כי אין לך אונס גדול מזה.

זמן הבישול לשבת לכתחילה

הטעם שאמרו חז"ל שהותר לבשל מיום טוב לשבת, על ידי עירוב תבשילין, הוא 'הואיל ומקלעי אורחים'. כלומר שהוא מכין ביום טוב למקרה שיבואו אורחים רבים לביתו ביום טוב, ואם לא יבואו יישאר האוכל לשבת.

על כן ראוי לכתחילה לבשל את האוכל לשבת שעות אחדות לפני השבת, כדי שאם יבואו אורחים ביום טוב תהיה אפשרות לתת את האוכל לפנייהם כשהוא כבר מוכן לאכילה.

אבל אם לא הספיקו אפשר אפילו סמוך לזמן הדלקת נרות כשברור שהאוכל לא יוכל להיות מוכן לכבוד האורחים אם יבואו במהלך יום טוב.

אילו מלאכות מותרות על ידי עירוב תבשילין?

בעניין הזה יש סתירה לכאורה במשנה ברורה, כשבהלכות יום טוב הוא כותב שרק מה שעושים לצרכי סעודה מותר, ואין שום היתר במלאכות שאינן לצרכי הסעודה. ומאידך בהלכות שבת כותב ה'משנה ברורה' שמי שרוצה לקפל את הבגד ביום טוב לכבוד השבת, מותר הדבר אם הניח עירוב תבשילין.

בשו"ת 'באר משה' דעברצין, הוא מסביר את הסתירה ומיישב אותה, שבמלאכות שאסורות מצד עצמן לא הותרה שום מלאכה רק מה שעושה לצורך הכנת המזון, אבל במלאכות שמצד עצמן הן מותרות ורק יש בעיה של 'מכין מיום טוב לשבת', הותרו כל המלאכות הללו אם הניח עירוב תבשילין.

חילוק זה מצוי מאוד גם בהכנת נרות השבת, שמדליקים ביום טוב לכבוד שבת, וברוב הבתים שבים ומדליקים את הנרות באותן כוסיות שהדליקו בהן את נרות יום טוב. כל המלאכות האסורות מצד 'מכין', יהיו מותרות אם הניח עירוב תבשילין, וכמובן הדלקת הנר עצמה מותרת גם היא, אבל מלאכות שהן אסורות מצד עצמן, כמו הפרדת ה'פתיל צף', זה מזה, שאסור משום 'מכה בפטיש', אסור לעשות זאת ביום טוב גם אם הניח עירוב תבשילין.

לגבי פתיחת החור הקטן שיש בחלק הצף, והשחלת הפתיל בתוכו, הורה ה'שבט הלוי' זצ"ל שלכתחילה יש להכין זאת מערב יום טוב, ובדיעבד מותר לעשות זאת גם ביום טוב עצמו, אבל הפרדת ה'משושים' זה מזה, אם הם מחוברים, אסורה גם בדיעבד, ויש למצוא פתרונות אחרים להדלקת הנר בלי להפריד אותן, או על ידי שימוש בפתילות מצמר גפן וכדו', באופן המותר.

הנמנעים מאכילת 'שרויה' יכולים לבשל 'קניידלך' לשבת?

האחרונים כותבים שבני ארצות אשכנז שנהגו איסור באכילת

קטניות, אסור להם לבשל ביום טוב מאכל עם קטניות, לצורך השבת שאחר הפסח.

לעומת זאת, גם הנוהגים שלא לאכול 'מצב שרויה' (געברוקט) בפסח, יכולים להכין מאכלים הכוללים מצה שרויה ביום טוב, כגון 'קניידלך' למרק, לצורך אכילתם בשבת שאחר הפסח.

הסברה בזה, כפי שמבאר ה'מנחת יצחק', היא שקטניות לאשכנזים התקבלו כאיסור גמור ועל כן אי אפשר לומר 'הואיל ומקלעי ליה אורחים', כי אם יבואו אורחים לא יוכל בשום אופן לתת להם לאכול מהקטניות כל עוד לא יצא הפסח, ומוכח שהוא מבשל מיום טוב לשבת, כך שהעירוב תבשילין לא עוזר לזה ואסור.

עוד טעם אומר המנחת יצחק, שאם יתעסק עם קטניות ויכין את התבשיל במהלך הפסח, הוא עלול להיכשל ולטעום מהתבשיל, וטעם זה נכון גם למי שרוצה לבשל עוד מערב יום טוב קטניות, שאסור לעשות זאת.

אבל אכילת מצה שרויה מותרת לדברי הכל, ואלו הנוהגים להימנע ממנה, אף על פי שנמנעים ממנה בכל כוחם ומקפידים בזה מאוד, הם עושים זאת רק מצד המנהג, מה גם שנותנים לכתחילה לקטנים לאכול מצה שרויה גם בקהילות המחמירים בעניין זה, וכן נותנים לזקנים ולחולים לכתחילה וללא כל פקפוק לאכול מצה שרויה, ועל כן בזה אפשר לומר 'הואיל ומקלעי ליה אורחים', והעירוב תבשילין עוזר לזה.

האם יש איסור מוקצה בקטניות בשבת שאחר הפסח?

עוד שאלה מעניינת שדנים בה האחרונים נוגעת לשאלת 'מוקצה' בקטניות, בשבת שאחר הפסח. אם אנו אומרים שאסור לבשל קטניות ביום טוב שביעי של פסח, יש להן דין מוקצה ואסור אפילו לגעת בהן כי הן לא ראויים לשום דבר בבית של בני עדות אשכנז, ואם יש להן דין מוקצה במשך כל ההבין השמשות של צאת החג וכניסת השבת שאחריו, האם נאמר בהן 'מגו דאתקצאי בערב שבת בין השמשות לכולא יומא איתקצאי', ויהיה אסור לגמרי לכל משך השבת?

שאלה זו נכונה גם לגבי כלי חמץ, כמו צלחות וכוסות או סכו"ם וכדו' שבפסח אינן ראויים לכלום ויש להם דין מוקצה ביום טוב, ובשבת שאחר הפסח אפשר אולי לומר שיש עליהם דין מוקצה.

למעשה אמר הגרש"ז אויערבך זצ"ל שה'משנה ברורה' פוסק שלא אומרים 'מגו דאיתקצאי' מחמת יום שעבר, ואין בהם דין מוקצה ומותר להשתמש בקטניות המוכנות לאכילה, כמו טחינה או פיצוחים וכדו', אף על פי שאסור לבשל ולהכין קטניות מפסח לאחר הפסח. ויש פוסקים שהחמירו בדבר, אבל בכל אופן התירו אם הקטניות היו בבין השמשות בביתה של משפחה ספרדית, שאצלם לא נהגו איסור בקטניות וממילא אין עליהן דין מוקצה, ואפשר להשתמש בהן לאחר מכן גם לאשכנזים שכן נהגו איסור בקטניות.

הוא חשב קצת ולא התלהב מההצעה, עד שזרקתי בדרך אגב, הצעה: "אני מכניס אותך למרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי, מספר לו שאתה השקעת כל ימי השובבי"ם בלימוד, ומבקש ממנו ברכה בשבילך! מה אתה אומר? הבחור התעורר...

בחג המצות שבו מצווה אותנו התורה 'והגדת לבנך', אנחנו מבקשים להציג קצת לעולם ה'את פתח לו', ולבדוק איך לוקחים את הבן שאינו יודע לשאול, והופכים אותו ל'אחד חכם' • חברי פרויקט 'גישמאק בלימוד' של ארגון 'אחינו', מספרים

יהושע לייבזון

אני רוצה לספר לך על מקרה שהיה לי לפני כמה שנים עם בחור בישיבה קטנה, כך פותח פעיל תוכנית ה'גישמאק' של 'אחינו' הרב אפרים פריימן. הבחור לא עניין אותו שום דבר מהלימוד. ראש טוב היה לו, כישרון לא חסר, הכל בסדר גמור, רק דבר אחד חסר: חשק. לא מעניין אותו ללמוד גמרא, לא הלכה ולא שום דבר. הרבה יותר מעניין אותו הדואט האחרון שעשו זמר פלוני עם זמר פלמוני, והאלבום החדש של זמר שלישי שעומד לראות אור בימים הקרובים. "הגיעו ימי השובבי"ם, באותה שנה היתה זו שנה מעוברת 'שובבי"ם ת"ת", וכידוע בישיבות החסידיות ימי השובבי"ם הם כמעט מקבילים לחודש אלול מבחינת אוירת הרצינות השוררת באוויר.

"תפסתי את הבחור הזה ביום הראשון של השובבי"ם, ואמרתי לו שאני רוצה לתת לו משהו שידרבן אותו להשקיע בשמונה השבועות הקרובים. שיבקש כל מה שהוא רוצה: אופניים, טיול לצפון, שבת במירון, מה אתה רוצה??? אני מארגן מימון ודואג לך, אבל אתה מתחייב ללמוד במרץ ולקבל למעלה מ-90 בכל המבחנים.

"הוא חשב קצת ולא התלהב מההצעה, עד שזרקתי בדרך אגב, חצי בצחוק הצעה: "אני מכניס אותך למרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי, מספר לו שאתה השקעת כל ימי השובבי"ם בלימוד, ומבקש ממנו ברכה בשבילך! מה אתה אומר?".

"הבחור התעורר... הוא בחר בהצעה הזאת. הוא לא רוצה טיול, לא שבת במירון, לא טיסה בשמי הארץ. להיכנס למרן רבי חיים קנייבסקי! זאת השאיפה שלו.

"מאותו רגע, הוא התחיל ללמוד בכזה מרץ, שהוא השאיר אבק לכל שאר הבחורים. הוא התעלה בלימוד במשך שמונה שבועות בצורה שלא תיאמן וקיבל בכל המבחנים ציון 100. אחרי ימי השובבי"ם ביקשתי מהנהלת 'אחינו' שישדרו את העניין, ואכן נתנו לנו להיכנס לרבי חיים בזמן מאוד נוח, סיפרתי לו על הבחור שהשקיע ולמד כדי לקבל ברכה מהרב, ורבינו הגר"ח זצ"ל האיר לו פנים, ובירך אותו ברכה הגונה, ראו שהוא מאוד מאוד נהנה מכך שהבחור השקיע והתאמץ בלימוד.

"המבצע הסתיים, והבחור ההוא עוד לומד ולומד. היום הוא אחד הבחורים

הבולטים באחת הישיבות גדולות הטובות ביותר במגזר החסידי. "היה חסר רק הגפרור שידליק את הלהבה הגדולה הזאת, ובחסדי שמים הצלחנו למצוא את הגפרור המתאים".

הרב פריימן מספר לנו סיפור נוסף, הסיפור קצר אבל המסר שלו רחב מיני ים: "ישבתי בעבר עם קבוצה של בחורים בישיבה לא מאוד בולטת, אפילו ישיבה קצת חלשה. למדתי שם כמה ימים בשבוע, כל פעם עם בחור אחר, ועבדתי איתם לפי השיטה של 'גישמאק בלימוד', הכנסנו להם טעם בלימוד בסייעתא דשמיא.

"למרות זאת, לא ראינו פירות... הבחורים לא התרוממו לגבהים, אף אחד מהם לא הפך להיות איזה מתמיד עצום, הם קצת התחברו ללימוד והיו מסוגלים ללמוד דף גמרא אבל לא ראית איזה שינוי עצום שהתחולל באישיות שלהם.

"עברו כמה שנים, הם כולם כבר התחתנו ולא היה לי שום קשר איתם. בוקר אחד, באמצע השבוע, אני מקבל טלפון בשעה 7:30. על הקו אחד הבחורים הללו. הוא מספר לי שהם נפגשו כאן בביתר עילית כמה חברים, הם כבר נשואים ב"ה כולם, והם יצאו לטיול משותף שהסתיים לקראת הבוקר, לכן הם החליטו להתפלל שחרית בביתר, לאכול ביחד ארוחת בוקר ולאחר מכן יתפזרו איש איש לביתו.

"ומה הם רוצים ממני? מאחר והם נזכרו בלימוד איתי תוך כדי הטיול, והיות שהם יודעים שאני גר כאן בביתר עילית, הם החליטו להציע לי

להצטרף אליהם ללימוד, חצי שעה או שעה. הם פשוט מתגעגעים ללימוד איתי...

"כמובן שהמחמאה היתה מאוד גדולה, ואני התאמצתי להתייבב בתוך זמן קצר. אני רוצה לומר לכם, לא דיברנו, לא פטפטנו, לא השלמנו פערם ולא שאלנו 'מה נשמע'. כמה מילות נימוס ומיד לאחר מכן התיישבנו ללימוד, למדנו במשך שעה ולאחר מכן הייתי חייב לרוץ ולהמשיך את סדר היום שלי שהחל באיחור באותו בוקר. 'וכל זה למה? כי את הטעם המתוק של לימוד הגמרא הם כבר רכשו. הם לא יצאו ראשי ישיבות וגם לא אברכי כולל, אבל הם כן יהודים יראי שמים שיש להם חשק ללימוד גמרא, וזה רק בזכות זה שעבדו והתאמצו להחדיר להם את ה'גישמאק בלימוד'."

לשיחתנו מצטרף גם פעיל נוסף, הרב דוד תפילינסקי, והוא מספר לנו על הבחור שהגיע לידיו. לבחור שלי נקרא לו שלמה זלמן, היה בחור ישיבה רגיל לכל דבר, לומד בשיעור ב' באחת הישיבות הטובות בירושלים, לא היה לו שום מאפיין שאינו משותף לרוב רובם של הבחורים בישיבה. הוא בחור חסיד, ירא שמים, נעים הליכות, מידות טובות, ובנוסף התברך בראש בריא וכישרון גבוה מהממוצע.

בתחילת השנה הוא הגיע לישיבה כמו כולם, נרגש ומאושר. ברוך ה', הולכים ללימוד עוד שנה בישיבה, איזה יופי! תחת בית שחיו המסכת הנלמדת בישיבה, חדשה ומבהיקה, ריח של דפוס עדיין נודף מבין הדפים הרבים, והדבק השחור שהדביק הכורך על גבי הכריכה האדומה, עדיין נראה חדש, אף חוט לא התפורר, עדיין לא צצו שריטות על הכריכה או קמטים בראשי הדפים.

שלמה זלמן התיישב על יד הגמרא, לצדו החברותא החדש שלו, והשניים שקעו בלימוד: "ארבעה אבות נזיקין", "לא הרי השור כשהרי המבעה..." נפלא מאוד!!!

גם למחרת נמשכת ההתרגשות, ביום השלישי היא קצת מתחילה להתפוגג ואחרי שבועיים היא נעלמת לה כמעט לגמרי. אבל ראש השנה מתקרב, האווירה בישיבה רצינית מאוד וגם שלמה זלמן שוחה עם הזרם, הוא לומד ומשקיע וברוך ה' גם מצליח בלימודו. המגיד שיעור מרוצה, המשגיח לא יודע להגיד עליו מילה אחת רעה, וראש הישיבה אפילו צובט בלחיו ומספר לו שהוא קיבל עליו ד"שם מאוד מיוחדים... גם בתחילתו של זמן החורף מגיע שלמה זלמן כשהוא נרגש ומאושר. הגמרא כבר לא כל כך חדשה, אבל תחושת ההתחדשות קיימת בהחלט. אלא שהפעם התחושה הזאת מתפוגגת לה הרבה יותר מהר, וכעבור שבוע הוא מוצא את עצמו בווה בגמרא בחוסר מעש, ממחר להתעשת ושב להגות בה בכל המרץ, עד שעוברת רבע שעה נוספת...

חודש אחרי תחילת הזמן, שלמה זלמן כבר לא מסוגל לפתוח את הגמרא. "בשביל מה אני פותח", הוא שואל את עצמו, "ממילא אני לא עומד ללימוד שום דבר..."

המגיד שיעור שם לב, אחרי שבוע הוא כבר מעדכן את המשגיח, אחרי חודש גם ראש הישיבה כבר הובא בסוד העניינים, ובישיבת הצוות הבאה, מעלים את שלמה זלמן על השולחן, והניתוח מתחיל. "היתה להם שמחה בבית", מסביר המגיד שיעור של אחר הצהריים,

"נולד לו אח ולכן היה קצת רפיון..."

חברי הצוות מקבלים את ההסבר, ומחליטים שצריך קצת לעודד ולדרבן, אבל הצפי הוא שבתוך שבועיים שלושה יהיה שיפור גדול. זה לא קרה... גם אחרי חודש וחודשיים וחצי שנה, שלמה זלמן נשאר בחור חלש, לא מחובר לגמרא ולא מחובר ללימודים בכלל.

עד שהמשגיח העלה הצעה שאף אחד לא יכול היה לסרב לה: "אולי נצמיד לו אברך? כולם מהנהנים, מה אפשר כבר להפסיד, הרי זה לא עולה לישיבה כסף, וגם לא להורי הבחור, מדובר בשירות מיוחד שניתן על ידי 'פרויקט הגישמאק' של ארגון 'אחינו', זרוע החיזוק של 'דרשו' בשיתוף עם הישיבה. בואו ננסה, במקרים קודמים היה שיפור מסוים, אולי גם עכשיו זה יעזור..."

להבין את ההיגיון

"כשאני פגשתי את שלמה זלמן לראשונה", מספר לנו הרב תפילינסקי, "פגשתי בחור עצוב... הוא היה חסר שמחת חיים. הבנתי שכבר ניסו לשלוח אותו לאבחונים ובדיקות, אולי הוא בדיכאון אולי זאת בעיה נפשית, אבל כל התשובות היו שליליות, הוא בחור בריא בנפשו אין לו שום הפרעה מיוחדת, אף אחד לא מוצא את הסיבה לירידה הזאת."

"אבל אצלנו בפרויקט הגישמאק יודעים לשים את האצבע על שורש הבעיה, ושורש הבעיה היה שהבחור לא הרגיש טעם בלימוד. הוא מסוגל ללימוד, יש לו את כל הכלים והיכולות. חסר לו רק דבר אחד: גישמאק!!!

"מבחינתו, זה כמו להגיע לאיזה חדר סגור שבו יש ידית שצריך לסובב. כל היום לסובב את הידית. מה היא עושה? מייצרת חשמל? טוחנת קמח? שואבת מים? הוא לא יודע. איזה טעם יש בעבודה כזאת? אותו הדבר מרגיש בחור שאין לו טעם בלימוד, הוא יכול לסובב את הידית, יש לו את הכח הפיזי, אבל אין לו את הסיפוק וההנאה והחשק והרצון וההבנה למה זה חשוב."

"התחלתי לעשות איתו את אחד התרגילים הנפוצים שלנו. יש פה מחלוקת... מה עושים עם ממון המוטל בספק ולאף אחד אין ראייה, תגיד לי רבי שלמה זלמן הצדיק, אני רואה אותך עכשיו עם זקן לבן, אתה יושב בבית דין ובאים לפניך שני בעלי דינים, אחד טוען אם יש ספק, צריך לחלק את הכסף חצי חצי. השני נראה כמו אחד שיש לו שרירים מאוד מפותחים, טוען מה פתאום? אם הדיין לא יודע מה להחליט, שלא יחליט, כל דאלים גבר. איזה זכות יש לדיין לחלק את הכסף לשניים אם הוא לא יודע למי זה שייך???

"יושב הדיין רבי שלמה זלמן, וצריך לקבל החלטה. מה הסברא שלך אומרת, יחלוק או כל דאלים גבר???

"הוא אומר את דעתו, ואני מתלהב, אני מראה לו שזה בדיוק מה שכתוב בגמרא, למרות שיש עוד צד, אבל גם הצד שלו מופיע בגמרא. תראה מה זה, רואים שיש לך ראש של דיין."

עכשיו כשהוא לומד את הסוגיא, הוא חלק ממנה, יש לו צד, יש לו דעה בעניין, הוא חייב להגן על הצד שלו, ואחרי שהוא כבר בתוך העניינים אני מניח לו עוד מוקש קטן: "תגיד, אם זה באמת כל כך

יש בחורים רבים שהורגלו לומר מושגים בלי להבין מה הם אומרים... "קם ליה בדרכה מיניה" למה בעצם? כי בגלל שהוא מקבל עונש חמור אנחנו מוותרים לו על העונש הקל? סוג של רחמנות על המסכן הזה? או שזה גזירת הכתוב ואין בזה הגיון?

לא מצליח, או שהוא לא רוצה ללמוד, יש לזה סיבה. אנחנו צריכים
לאתר אותה.

"לפעמים זה עניין של ריכוז, לפעמים קושי בקריאה, בחלק
מהמקרים זה חוסר מוטיבציה כי הבחור לא הבין אף פעם למה כל
חשוב ללמוד מה דין הטלית ששניים אוחזים וכל אחד טוען 'חציה
שלי'. הוא בכלל לא צריך טלית, וגם אם הוא יצטרך הוא יקנה בחנות,
מה פתאום ללבוש טלית שהוא מצא ברחוב? הוא שנורר???

"לא כל בחור מסוגל לבטא את הקושי או התמיהה שלו. לפעמים
הוא לא מודע בכלל למה שהוא מרגיש, כי זה נמצא אצלו כבר
הרבה מאוד זמן, ואין פה איזו תמיהה חדשה שמציקה לו כרגע. הוא
בבחינה של 'אינו יודע לשאול'. צריכים לעשות 'את פתח לו', לתת
לו להבין מה מציק ולו ורק לאחר מכן אפשר לפתור את הבעיה".

"לסיכום", הוא אומר, "הדרך לקבל גישמאק בלימוד, עוברת
בשלושה ערוצים קרובים, אך שונים:

"הדרך הישרה והמוכרת זו חוסר הבנה וחיבור לסברא לטיעונים
ולמסקנא.... זו הדוגמא שהרב תפלינסקי מספר עליה.

"יש את הערוץ השני שכמו בסיפור שמספר הרב פריימן וכמו
הסיפור שאני סיפרתי, הדגש הוא על סיפוק, כלומר חוויה, זה שונה
מהבנה אמיתית של תוכן הלימוד, אבל זה מאוד מדרבן, ורואים את
פירות ההצלחה של הגישה הזו ממש באופן יומיומי.

"ויש את הדרך השלישית שהכל כלול בה. בסופו של דבר זה מחויב
המציאות, וזה הפן העמוק והרוחני של לימוד התורה, כמו שידוע על
בעל התניא שכאשר היה נצרך שמישהו יגיש לו ספר 'שולחן ערוך'
מהארון היה מבקש לתת לו את ה'רצון העליון'.. ככה הוא חי את זה,
זו היתה ההסתכלות שלו, מה זה שולחן ערוך? זה הרצון של הקב"ה!
גם אם הבחור עדיין לא יחוש את זה בעצמותיו עכשיו, הוא לפחות
מרגיל את עצמו לחשוב בצורה האמיתית הזו ב-100 השנים שונות
לו לחיות, ובהמשך הוא גם יגיע לדרגה הזאת ויחיה על פיה".

פשוט שממון המוטל בספק חולקין, מה הסברא לומר כל דאליים גבר?
"עכשיו כבר בלבליתי אותו לגמרי, הוא צריך להתחיל למצוא הסבר
הגיוני לדעה ההפוכה מדעתו, וכשהוא מצליח למצוא הסבר, הוא
צריך גם לבדוק אם הוא עדיין מחזיק בדעה שבה החזיק בתחילה או
שהוא בעצם מתחיל לפקפק בה...

"לא רק זה, אלא שגם הייתי צריך להסביר לו כל מושג שלמדנו
בגמרא. יש בחורים רבים שהורגלו לומר מושגים בלי להבין מה הם
אומרים... "קם ליה בדרכה מיניה" למה בעצם? כי בגלל שהוא מקבל
עונש חמור אנחנו מוותרים לו על העונש הקל? סוג של רחמנות על
המסכן הזה? או שזה גזירת הכתוב ואין בזה הגיון? אם הבחור יבין
בדיוק, לא רק את הדין, אלא גם את העיקרון שמסתתר מתחת
לאותה הלכה, יהיה לו הרבה יותר נחמד ונעים ומתוק ו'גישמאק'
ללמוד את הסוגיא.

"אחרי כמה חודשים, סיפר לי שלמה זלמן שלפעמים הוא חושב
לעצמו, תוך כדי הליכה ברחוב או בכל מקום אחר, מה ההגיון
בדעה פלונית בגמרא, אני רוצה להבין את ההגיון של שני הצדדים
במחלוקת. הוא עושה את זה פשוט כי זה נחמד לו ונעים לו לחשוב
בלימוד בצורה הזאת!

"עם שלמה זלמן זה עבד, ואני יכול לומר בפה מלא שזה עובד לא
רק איתו אלא גם עם בחורים רבים אחרים".

הרב אפרים פריימן, מוסיף: "האמת שזה מאוד אינדיבדואלי", הוא
אומר, במקרה הזה שעליו מספר הרב תפלינסקי, הבעיה היתה
בחיבור להבנה ולהגיון של הדברים, וברגע שפתרנו את הבעיה,
הבחור התחבר ללימוד בצורה נפלאה.

"אבל חלק מהמקרים הם שונים לחלוטין. לפעמים זה עניין של
דחיפה אחת הגונה שהבחור זקוק לה, והרמת אותו לכל החיים.

לאתר את הקושי

רכז הפעילים ב'פרויקט הגישמאק', הרב מאיר קראסיאנסקי,
משלים את דבריהם של חבריו הרב פריימן והרב תפלינסקי: "יש
הרבה טכניקות שמעודדות מוטיבציה. ברכה מגדול הדור זאת
אופציה נהדרת, אבל לא תמיד היא ישימה.

"אני יכול לספר על בחור אחד שהיה צריך זריקת מוטיבציה רצינית,
ואני הצלחתי לגרום לו איכשהו להסכים לסיים מסכת עד פורים,
ובבית בסעודת הפורים הוא יעשה את הסיום.

"למדתי אותו מסכת מגילה, לא דקדקתי אותו על הבנה מלאה של
הכל, העיקר היה להגיע לסיום אחרי שהוא למד את המסכת בצורה
סבירה ביחס ליכולותיו, במקביל ההורים שלו עודכנו שהוא עומד
לסיים מסכת, וכל הפורים שלהם נע סביב זה, ההתרגשות בבית
היתה גדולה כי ההורים שלו כבר לא ציפו ממנו לשום דבר.

"הבחור חזר אחרי פורים כל כך מאושר, עם כזה חשק מיוחד
להמשיך וללמוד, כי הוא גם הרגיש את הטעם המתוק של סיום
מסכת, וגם ראה את השמחה העצומה שזה משפיע על ההורים שלו.
"החכמה היא למצוא את הבעיה. צריך לצאת מתוך נקודת הנחה
שכל בחור אמור לרצות ללמוד גמרא וגם להצליח בכך. אם הוא

בעוד אנו ממתינים תוך חרפת רעב וצמאון גדול, קם אחד החברים ואמר: "אני חושב שצריך להמתין לסוף התור, ורק אז נעלה לרכבת..." אנחנו, חבריו, סברנו שנטרפה דעתו עליו, אנחנו ממתינים לרגע בו יקחו אותנו מכאן, והוא אומר שצריך להמתין לסוף התור....!?

ממחנה ריכוז לשיבת פוניבז' ולסיפורי אמונה למרן ה'חזון איש' זי"ע

הרב ישראל ליוש

לא אמות כי אחיה ואספר מעשי קה (הלל)

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח... (הגדה של פסח)

"הגעתי ארצה" - סיפר הר"ר שלמה רייכנברג זצ"ל - "לאחר ששהיית במחנה ריכוז, בתמוז תש"ה, והעבירו אותי לקיבוץ 'חפץ חיים', אולם עז חפצי ללמוד בישיבה..."

"פניתי למזכירות הקיבוץ, והם הציעו לי שתי ישיבות, 'פוניבז' ו'קול תורה'. נסעתי לבני ברק ונכנסתי לשיבת פוניבז', פגשתי שם אדם ששאל אותי: "את מי אתה מחפש?", "את הרב מפוניבז'..." עניתי "זה אני..." ענה "ומה רצונך?...", התרגשתי מאוד ועניתי: "אני חפץ מאוד ללמוד בישיבה..."

הוא התעניין בעברי וספרתי לו את קורות חיי במחנה. הוא התפלא מאוד: "אתה היית במחנה...? היכן למדת לפני המחנה...?", "בישיבת וייצן ליד בודפסט" - עניתי, "האם אתה זוכר משהו ממה שלמדת?" - שאל אותי הרב. נבהלתי, הבנתי שהוא רוצה לבחון אותי, ואמרתי: "שהרב ישאל שאלה, נראה אם אני זוכר..." "איזו מסכת למדתם?" שאל, "חולין" השבתי, "התוכל לומר לי מחלוקת בין רש"י ותוס' במסכת זו?" שאל הרב, ומיד נזכרתי במחלוקת רש"י ותוס' לגבי 'היינו רבותיהו' בדף מ"ו ע"ב.

"לאחר שסיימתי לבאר את המחלוקת, חיבקני הרב מפוניבז', נשק על מצחי, ונטל אותי בזרועו ואמר: "בא עימי..." וכך סחב אותי איתו עד שהגענו לבית חד קומתי, הלא הוא ביתו של מרנא ה'חזון איש' זי"ע.

"הרב כהנמן פתח את הדלת וזעק בהתרגשות: "הרב, פגשתי ילד ממחנה ריכוז ושאלתיו אם יודע מחלוקת בין רש"י לתוס' וידע היטיב..." הרב המשיך ומלמל בהתפעלות: "גדלות התורה... גדלות התורה..." והוסיף: "אם מחנה ריכוז לא הצליח להשכיח מיהודי את לימוד התורה, בוודאי שזכר התורה לא ישכח לנצח..."

"לאחר שהרב נרגע קמעא, הורה לי לשבת ולשוחח עם ה'חזון איש' זי"ע. הוא התעניין רבות אודות חיינו במחנה, ונאנח עמוקות לשמע סיפורי, כעבור שעתיים של סיפורים, אמר לי ה'חזון איש': "זה ביתך... והוא פתוח לפניך מתי שתרצה... אך בקשה לי אליך, עליך לפרסם את כל מה שקרה איתך, כדי לחזק את האמונה בבורא יתברך..."

"כשליווה אותי אל הדלת אמר לי ה'חזון איש': "כתוב 'לא אמות כי אחיה ואספר מעשי קה', 'כל פירושו 'כאשר' והביאור: כאשר תחיה, תספר מעשי קה, עליך לספר לעולם את סיפורך כדי לחזק האמונה!"

"וכך תמיד כאשר באתי אליו עם שאלה בהלכה, היה דוחק בי לספר לו קודם סיפורים מהמחנה, והיה מתעניין כיצד הצלחנו לשמור שם תורה ומצוות, והיה בולע בשקיקה כל פרט ופרט..."

הבה נתאר לעצמנו שמידי שנה נוזמן לאירוע מרשים ומיוחד במינו, סביב שולחנות ערוכים בפאר והדר, כשעליהן מוגשות מנות גורמה מפוארות, ותזמורת רבת כלי נגינה וזמרים עולמיים מלווים את האירוע המלכותי... אלא שהתכנית באירוע הנוצץ אינה משתנית משנה לשנה, כל שנה אותם נואמים שנושאים את אותו נאום, וגם השירים והיציירות שמנגנים שם זהים בכל שנה, שום דבר אינו משתנה, לא האוכל, לא הדרשות ולא השירים...

בטוח שהקהל יצביע ברגליים...! הרי אין ספק שמי שהיה שנה אחת לא יבוא בשנה הבאה, וקל וחומר שלא בשנה השלישית!...

ובכל זאת, בליל הסדר אנחנו מצווים לספר את אותו סיפור מוכר וידוע, שנה אחר שנה, ותמיד אותו מספר סביב אותו תפריט, מצה ומרור... מעולם לא נשמע ילד אומר לאביו בליל הסדר: "אבא! אני

משנרגע מעט, הרמתי את פיסת הבד שנקראה 'שמיכה' וגיליתי בראש המיטה שקית קטיפה אדומה, רקומה, מעשה ידי אמי ע"ה, "זה כל מה שיש לי יותר ממך..."

בכך נעבור על איסור פחות חמור....!" מחשבות אלו עוברות במוחו של חבר, שבא מבית פשוט, ובמצב חרפה נורא כזה...

עוד סיפר הר"ר שלמה זצ"ל: "במחנה 'ברגן בלזן' התגוררו כ-1200 איש בשורות שורות של איצטבאות, כל שורה התנשאה לגובה חמש קומות. חמש איצטבאות זו מעל זו, אחי מרדכי ואנכי הצלחנו למצוא משכן בקומה העליונה, הנוחה יותר למגורים, ובתנאי מחתרת, הקומה העליונה גם נוחה יותר ללימוד ולתפילה. "כל הדרך נשאתי עמי את זוג התפילין, תוך הקפדה מיוחדת שלא להחמיץ יום ללא הנחתם, וכך היינו משכימים מדי יום טרם השעה 6:30 - שעת המפקד, ומתפללים שחרית, לעיתים אף במניין!!

"לאחר התפילה, שנסכה בנו כוחות למשך היום, היינו יוצאים למפקד, עומדים בכפור של מינוס עשרים מעלות ואף למטה מזה, ומחכים משך כמה שעות לאחד המפקדים שיזיל בטובו לממש את מטרת עמידתנו ולפקוד אותנו, כשסוף סוף הגיע המפקד, היה טועה בספירתו פעם ופעמיים, ורק כאשר היינו על קפאון, חדל מספירותיו ושלחנו לעבודת היום.

"כך התנהלה שגרת יומנו, כשמדי פעם מצטרפים יהודים נוספים לתפילת הבוקר ולהנחת התפילין. באיצטבא שמולי, שכב כבוד יהודי מבוגר כבן 45 מיוצאי הונגריה, אדם מלומד, אך לא ידע דבר וחצי דבר מיהדות, פרט לתיבת 'יהודי' בתעודת הזהות שלו. הוא היה סגור ומכונס בתוך עצמו ולא היה לשכניו שיג ושיח עמו.

"בוקר שגרת אחד השכמתי קום לעבודת יומי והתיישבתי במיטתי במטרה להניח תפילין, לפתע התיישב גם שכני המבוגר, הביט בי ופתח בצעקות וקריאות גנאי שנשמעו למרחוק, בדומיית טרם שחר. הייתי המום וניסיתי לשאול אותו בעדינות על מה ולמה יצא קצפו? אך הלה המשיך בצעקותיו: "וכי אינך יודע מה קרה?... אני צריך לספר לך...? אתה יודע יפה מאד מה עשית לי!... אתה לא מתבייש?...!" ואנכי יושב ומביט בו, ואיני מבין בשל מה הסער הזה...

כבר מכיר את סיפור יציאת מצרים... ספר סיפור אחר בבקשה...!" כפי שכתוב מפורשות בהגדה: "ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים..."

סיפור יציאת מצרים, המסופר מאב לבנו ומסב לנכדו, הוא יסוד איתן ביסודות האמונה, אמונתנו בבורא יתברך אינה חיה וניזנת ממידע ואינפורמציה, מראיות והוכחות. בשונה מכל האמונות הטפלות, אמונת המאמינים בבורא ית' אינה מתחזקת מעוד ראיה והוכחה שהוא ברא את העולם. הקב"ה הראה את כוחו פעם אחת במצרים לעיני כל ישראל, שהוא ית' ברא ומנהיג את העולם, ומאז אותו סיפור, כמו שהוא, עובר מדור לדור, והוא יסוד האמונה...

זו הסיבה שעלינו לספר אותו סיפור בכל שנה מחדש, כי הסיפור מחיה את הדברים בלב המספר וממילא גם בלב השומע, וכך היא צורת העברת האמונה, לא ראיות והוכחות, אלא להחיות את סיפור האמונה לדור הבא...

הסבא מקלם זי"ע אומר שבכל שנה, עם ריבוי שכלו של אדם, יכול אותו סיפור להיתפס בעיניו בצורה רחבה וחכמה יותר, אך בתנאי שאכן נחיה את הדברים לפי רוב שכלנו והשגתנו, ולא ישארו חקוקים בלבנו כפי ששמענו אותם בפעם הראשונה...

הרי את עיקר סיפורי האמונה שמענו כבר בילדותנו, בריאת העולם, יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה ועוד, אם לא נספר אותם שוב ושוב, בכל שנה ושנה ונחיה זאת בליבנו, הרי לנצח נבין אותם לפי מיעוט שכלנו, כפי שהיה לנו בגיל ששמענו אותם לראשונה, כאשר היינו ילדים בני שלוש ובני חמש. לכן, אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים מצוה עלינו לספר בכל שנה ושנה, כדי שנחיה את האמונה לפי רוב שכלנו והשגת הבנתנו המתפתחים מידי שנה...

כנראה שזו גם הסיבה שמרן ה'חזון איש' ביקש תמיד מהר"ר שלמה רייכנברג זצ"ל לשמוע עוד ועוד סיפורי אמונה, ואף אמר לו שזו צוואת חייו לאחר שניצל מן התופת, 'לא אמות כי אחיה...' כי לא ההוכחה והראיה מזינים את אמונת ישראל, אלא הסיפור שוב ושוב, הוא אשר מחיה את האמונה בלב המספר והשומע...

אף אנו נלך בדרכיו ונספר עוד מסיפורי הר"ר שלמה רייכנברג זצ"ל על שמירת המצוות במחנה, כפי שסופרו למרן ה'חזון איש' זי"ע ומסופרים בספר 'מעשה איש'...

"יום אחד לא יצאנו לעבודה" - מספר הר"ר שלמה זצ"ל - "הלכנו לרכבת, התיישבנו על האדמה וכל מספר שעות היתה מגיעה רכבת ולוקחת עמה קבוצה. ישבנו שם שלושה חברים מתקופת לימודנו בעיר וייצן בישיבתו של רבי חיים אלתר ברקוביץ זצ"ל, ובעוד אנו ממתנים תוך חרפת רעב וצמאון גדול, קם אחד החברים ואמר: "אני חושב שצריך להמתין לסוף התור, ורק אז נעלה לרכבת..."

"אנחנו, חברי, סברנו שנטרפה דעתו עליו, אנחנו ממתנים לרגע בו יקחו אותנו מכאן, והוא אומר שצריך להמתין לסוף התור....!!? אלא שאותו חבר הסביר לנו את עמדתו: "אני יושב כאן וחושב, הרי היום חג שמיני עצרת... עדיף ליסוע ברכבת מחר, יו"ט שני של גלויות,

"וכך הייתי כל השבוע מסתובב, אם הייתי שם לב לאיזה עניין ספציפי של אחד הילדים שלי שצריך להשפיע עליו לטובה בעניין הזה, הייתי מחפש סיפור מתאים, וכן על זה הדרך. אבל יש דברים שתמיד צריך לטפח: אמונה, ביטחון, חובת התפילה ועוד ועוד. צריכים להשקיע בזה את כל הנשמה, לחנך את הילדים.

"ומדוע דווקא על ידי סיפורים? כי אף אחד לא אוהב שמטיפים לו מוסר, אבל כולם אוהבים לשמוע סיפורים. אם המוסר נכנס בצורה של סיפור, הרווחנו שאנחנו גם אומרים לילד מוסר, ברמיזה ובעקיפין, ולא רק שהילד לא אוטם את אוזניו משמוע, אלא שהוא מבקש שנמשיך לתת לו מוסר... הפלא ופלא!!!"

"ולכן כל אבא לילדים שרוצה לקיים את מצוות 'והגדת לבנך' בהידור, צריך להיות עסוק עם זה כבר מפורים. לקחת איזו הגדה המושכת את לבו, לעיין בה, ללמוד פירושים שונים, לחפש סיפורים מתאימים, ולבוא לליל הסדר כשהוא מוכן. כמובן שצריכים הרבה חכמה לדעת מתי לספר סיפור ואיך לספר, אם לילדים אין סבלנות לשמוע כי הם רעבים וכדו', לא הרווחנו כלום, וכל ערום יעשה בדעת, שיהיה קיום של מצוות 'והגדת לבנך', בהידור! כי הרי התורה עצמה אומרת לנו שיש ארבעה סוגי בנים, וצריך לקיים את מצוות 'והגדת' עם כל ילד בצורה שונה ומוותאמת אליו. גם אם האבא הכין סיפורים מכאן ועד אמריקה, עדיף לא לספר אותם, אם הילדים שלו שואלים אותו שאלות בכיוון אחר ממה שהוא תכנן. הרי העיקר זה לענות לילד על השאלות שהוא שואל, זה התכלית של 'והגדת לבנך', כפי שנרחיב על זה בהמשך בס"ד."

ללמד אמונה!!!

"אחד הדברים שחייבים לדבר עליהם בפסח, זה נושא האמונה בבורא עולם והביטחון בו", אומר הגר"ג שליט"א. "אני רוצה לספר לכם סיפור שממש בדידי הוא עובדא: פעם בא אלי אברך כולל תלמיד חכם וירא שמים, וסיפר לי ששניים מבניו הלכו בדרכים אחרות רח"ל. הם יצאו לא כמו שהוא חניך אותם. הם לא הולכים בדרכו, וזאת בלשון המעטה. הוא השיח לבו בפני ואמר לי שהוא לא יודע איפה הוא טעה, מה הוא עשה לא נכון שכך גדלו בניו. הוא הרי חניך אותם כראוי מגיל קטן, הקפיד ללמוד איתם כל שבוע ולחזור איתם מה שלמדו בחיידר וכו', איפה הוא טעה.

"שאלתי אותו, יהודי יקר, כמה פעמים דיברת בבית על אמונה? כמה פעמים סיפרת לילדים שלך סיפור של השגחה פרטית? אה? כמה??? מה אתה חושב שאמונה זה משהו שמגיע ככה מהאוויר? צריכים לעבוד על זה ולטפח את זה. זה לא קורה מעצמו. צריכים להחזיר בילדים אמונה, זה חייב להיות משהו שעובדים עליו ומתאמצים למענו.

"שמעתי פעם מנכד של רבי יחזקאל לווינסטיין זצ"ל, שהוא שמע מאמא שלו, הבת של רבי חצק'ל, שבילדותם אבא שלהם היה עושה להם מבצע. כל מי שמספר סיפור של השגחה פרטית שאירע אתו היום או בימים האחרונים, היה מקבל נקודה, או מטבע קטנה,

בהגדה, אבל הוא לא מרגיש שמחה או געגוע או כיסופין לבורא עולם. שום דבר. אמרתי לו שייפתח בבקשה שער הכוונות של האר"י הקדוש, וילמד קצת את הכוונות של ליל הסדר.

"השיב לי אותו יהודי, כבוד הרב, אני לא מבין כלום בקבלה, אני אלמד שער הכוונות? אני לא אבין שום דבר. אין לי שמץ של מושג איך לפענח אפילו את הראשי תיבות שמופיעים שם...

"אמרתי לו, אולי לא תבין כלום, אבל לפחות תבין שכשאתה מחזיק את הגביע ביד, אתה מנענע את העולמות העליונים. כשאתה שותה יין בהסיבה, אתה מחולל פעולות נשגבות בשמים. המילים שאתה מוציא מהפה שלך, עושות רעש עצום. את זה אתה כן תבין, ואחרי שתבין את זה, אני בטוח שהליל הסדר שלך ייראה אחרת!

"כמובן שכל המצוות של ליל הסדר הן קדושות ונשגבות מאוד ואין לנו השגה בהן, אבל אין חולק על כך שהמצווה הכי מיוחדת והכי חשובה שאנחנו צריכים לקיים בליל הסדר זו מצוות 'והגדת לבנך'. התורה חוזרת עליה כמה וכמה פעמים, כנגד ארבעה בנים, ומסבירה לנו בדיוק איך צריך להסביר לבן החכם ולבן הרשע וכו' וכו'.

"זאת מצווה קדושה ונשגבה, אבל יותר מכל היא גם מצווה שאי אפשר לקיים אותה כראוי בלי להתכוון מבעוד מועד."

להתכוון עם סיפור!

"אני רוצה לומר לכם", ממשיך הגה"צ שליט"א את שטף דבריו, "שברוך ה', זכיתי להסתובב אצל אנשי ירושלים של מעלה, צדיקים וקדושים. התחנכתי על ברכיו של אחד מגדולי הדור, אבא מרא בעל ה'מעדני השולחן' זצ"ל.

"שמעתי הרבה מאוד סיפורים מעניינים. ברבות השנים חיברתי את ספריי 'טיב המעשיות' מהסיפורים הללו. אין שם אפילו סיפור אחד שקראתי באיזשהו ספר, את כל הסיפורים הללו שמעתי במו אוזני מאנשי מעלה, זקני ירושלים וכדו'.

"ובכל זאת, בשנים שהיו לי ילדים צעירים בבית, הייתי משקיע מחשבה רבה וחיפוש אחר חיפוש, כדי לספר להם סיפורים בשולחן השבת. לא הסתפקתי בזה שאני מכיר הרבה סיפורים, תמיד הייתי עושה חשבונות שלמים איזה סיפור לספר.

"אתם יודעים ממתי הייתי מתחיל להתכוון ולחפש סיפור לליל שבת? לא ביום שיש אחר הצהריים, וגם לא ביום חמישי בבוקר. כבר במוצאי שבת, מיד אחרי הבדלה, הראש שלי כבר היה תפוס בחלקו בחיפוש אחרי הסיפורים הבאים שאספר לילדים שלי בסעודות של השבת הקרובה.

"ולמה באמת? כי כל החינוך של הילדים מונח שם, בסיפורים שאנחנו מספרים להם. בגלל זה ב'טיב המעשיות' לא הסתפקתי רק בכתיבת הסיפורים, אלא גם עשיתי 'מפתח'. כדי שכשאבא רואה שהבן שלו יש לו חלילה מידה של אכזריות, שהוא יוכל לספר לו סיפור מתאים שיגנה בעיניו את האכזריות ויגרום לו לרצות להיפטר מהמידה הזאת. אם האבא מרגיש שאחד מבניו נוטה לרעבתנות, צריך לספר סיפור בהתאם... לכן צריך שיהיה מפתח לספרי המעשיות הללו.

או איזה פרס וכדו'. הילדים היו עסוקים כל הזמן בלבדוק מסביב ולמצוא השגחה פרטית. אין לנו הרבה ברירות, אם לא חנך את הילדים, הם לא יהיו מחונכים!

ילד עם זקן לבן

במשך 24 שנים זכיתי בזכות נפלאה ועצומה, שאבי מורי רבי אלופי ומיודעי הגאון בעל ה'מעדני השולחן' היה מתארח אצלי בליל הסדר, וזכיתי לשאול אותו את הקושיות, 'וכאן הבן שואל'. בבתים רבים יש מעין בושא שהילדים מתביישים לשאול את אבא, כי הרי 'מה נשתנה' זה עסק לילדים קטנים... חלילה וחלילה מלחשוב כך. "כשאבי התבגר והזדקן, והיה קשה לו לצאת מהבית, הייתי מזמין אנשים לביתי והיינו מתפללים ברוב עם בתוך הבית שלי. באו הרבה אנשים והיה מניין גדול מאוד ב"ה.

"בהפסקה שבין מנחה למעריב, הייתי מסתובב בין הקהל, תפסתי בידי את הזקן שלי שכבר היו בו יותר מכמה שערות שיבה, ואמרתי בניגון מיוחד לכל הנוכחים, ובמיוחד לילדים: "ילדים יקרים, ילדים חביבים, אתם רואים את הזקן הזה? אתם רואים שיש לי כבר זקן לבן??? אתם יודעים מה אני הולך לעשות היום??? היום אני אשב על יד אבא שלי בליל הסדר, ואני אשאל אותו בקול מתחנן: אבא יקר, טאטע לעבן, אני רוצה לשאול אותך שאלות. יש לי ארבע שאלות שאני רוצה לשאול, ואני מבקש שתענה לי עליהן בבקשה. מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה. טייערער טאטע, אבא יקר, תסביר לי בבקשה, למה לא אוכלים היום חמץ? למה??? "

"זאת בושא לשאול את אבא ארבע קושיות??? חלילה וחלילה. זאת הלכה, אנחנו אנשים דתיים, אנחנו שומרי מצוות. מה שכתוב בשולחן ערוך אנחנו עושים בלי להתווכח ובלי לעשות חשבונות אם זה כן 'לעניין' או לא 'לעניין'...

"היו שם אנשים שפרצו בבכי. בכו כמו ילדים קטנים. הם אמרו לי, איפה היית כשאבא שלי היה חי??? למה לא אמרת לנו אז שנשאל את אבא את הקושיות. עכשיו אבא כבר איננו ואין לנו את מי לשאול את הקושיות!!! הילדים והבחורים הצעירים ראו את זה, והפנימו, כמה חשובה העניין הזה של שאלת השאלות, ועוד לא דיברנו בכלל על הכוונות הטמירות והנסתרות שטמונות בכל מילה בהגדה, כולל בארבעת הקשיות.

איפה התשובה???

"יש איזה דבר שאני מאוד רוצה שתפרסמו", אומר לנו הגאון רבי גמליאל שליט"א. "רבי זונדל קרויזר זצ"ל היה מעורר על זה כל שנה מחדש, ובכל זאת הציבור לא מספיק מודע לעניין.

"הרי כששואלים את ארבעת הקושיות, האבא מקשיב לילדים שלו ושומע את השאלות בסבלנות. זאת הרי מצוות הלילה העיקרית. נו, הילדים שאלו יפה מאוד את השאלות, ומה הוא עונה להם האבא? הוא מתחיל לקרוא טקסט קדום במנגינה מאוד מיוחדת, ואומרים

ווארטים ומשלים וסיפורים ומגלה את המצות ומכסה אותן, ושותה כוסות בהסיבה, ואוכל מצה ומרור וחרוסת...

"דבר אחד הוא שוכח לעשות... לענות להם תשובה. שאלו אותך שאלה, למה כולנו מסובין? למה אנחנו מטבילים שני פעמים, מה ענית? אתה מתיש את הילד באגדות חז"ל במורא גדול זה גילוי שכינה, ואת לחצנו זו הדחק... אבל איפה התשובה לשאלה??? "בדרך המוסר מתרצים בשם רבי חיים בריסקר זצ"ל, שלא על כל שאלה יש תשובה. לפעמים אנחנו נשארים עם שאלה וזה גם בסדר. מקושיא לא מתים... יהודי צריך להאמין גם כשהוא לא יודע את התשובה ולא מבין הכל עד הסוף.

"זה הסבר יפה על דרך המוסר, אבל עם פניני מוסר לא מקיימים מצוות 'והגדת'. איפה התשובה?

"אמר רבי זונדל זצ"ל שצריך לשים לב לזה, שהתירוצ' לשאלות הוא "עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלוקינו משם" וצריך להוסיף ולהסביר לילד בשפה שהוא מבין וברמה שתתקבל על דעתו, ולכן, בגלל שעבדים היינו והקב"ה הוציאנו משם, וציווה עלינו לענות על השאלות שלך צדיק שלי שאתה שואל עכשיו בליל הסדר, בגלל זה עשיתי דברים משונים וטיבלתי כרפס במי מלח, בגלל זה הקדוש ברוך הוא אמר לנו לאכול רק מצה הלילה הזה, בגלל זה אנחנו מסובין, כדי שאתה תשאל את השאלות האלו, כל הכבוד לך ששאלת!!! ואחרי ששאלת אני יכול לומר לך שהיינו עבדים ואילו לא הוציאנו הקב"ה משם, הרי אנו ובנינו וכו', משועבדים היינו לפרעה עד היום הזה...

"זה עיקר ההגדה!!! שלושת הדברים הללו שאומרים בקטע הראשון: "עבדים היינו!!!", "ויוציאנו ה' אלוקינו..." ו... "אפילו כולנו חכמים... מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים".

"זאת מצווה גדולה לפרסם את הדבר הזה, כדי לזכות את עם ישראל בקיום מצוות 'והגדת' בהידור כדת וכדין.

"אבל יש לזה עוד המשך חשוב מאוד", משלים הגר"ג שליט"א את דבריו, "צריכים לזכור ולהחדיר בילדים גם את ההבנה, למה הוציאנו הקב"ה ממצרים??? למה? כדי שנהיה עבדים לקב"ה! אנחנו לא עבדי פרעה, רק בגלל שאנחנו עבדיו של הקב"ה. איך רבי זונדל קרויזר היה אומר: "למה הוציא אותנו הקב"ה ממצרים? כדי שנאכל פיצה??? כדי שנשתה קולה? בשביל זה הוא הוציא אותנו??? חס וחלילה. יצאנו ממצרים כי "בהוציאך את העם ממצרים תעבוד את האלוקים על ההר הזה", זה התכלית של יציאת מצרים, וצריכים לזכור את זה ולדבר על זה בלילה סדר, שעוסק כל כולו ביציאת מצרים.

"והקב"ה יעזור שנזכה כולנו יחדיו לגאולה השלמה במהרה, שנהיה עבדי הקב"ה ולא עבדי בשר ודם, ובליל הסדר, נקיים "כאן הבן שואל" ונבקש מלפני בורא עולמים על כל צרכינו ועל הגאולה השלמה, וכמו שאנחנו עונים לילדים שלנו על השאלה, כפי שציווה הקב"ה בעצמו 'והגדת לבנך', כך יענה גם הקב"ה לשאלות שלנו ויגאלנו בחסד וברחמים במהרה".

של כמה סנטימטרים ממנו מרוב שקיעותו בלימוד."

עורך הדין הטוב ביותר

"אני אספר לכם סיפור, כשהפעם אפשר לומר גם את שמו של בעל המעשה, כי ביקשתי ממנו רשות והוא מסכים שנפרסם. "מדובר ביהודי בשם ר' יוסף קופמן מלונדון. היה לו סוכנות ביטוח. יום אחד פשטו השלטונות על המשרד שלו, עשו חיפוש ומצאו דברים שלטענתם לא היו כשורה והיו עבירה על החוק. הוגש נגדו כתב אישום והתביעה ביקשה להטיל עליו עונש מאסר של 14 שנה. "יום אחד אני מקבל טלפון מהיהודי הזה, שלא היתה לי איתו היכרות קודם לכן, והוא מספר לי את הסיפור. עוד הוא מספר שהגיע אליו רב בית כנסת מראש העין, ואמר לו שהוא רוצה לבנות מקווה והוא צריך תרומה הגונה מיהודי עשיר כדי לבנות מקווה טהרה בראש העין. "אמר לו ר' יוסף קופמן שהוא לא יכול עכשיו לתרום סכומים גדולים, כי יש לו משפט והוא צריך לשלם הון תועפות לעורכי דין שבתקווה שהם יצליחו לחלץ אותו מהעונש הכבד המרחף על ראשו. ההערכה הראשונית היא שההגנה המשפטית בכזה תיק תעלה כמיליון פאונד..."

"אותו רב לא נבהל, והוציא מפיו הבטחה: "תרום לי את הכסף להקמת המקווה, את כל מיליון הפאונד, ואני מבטיח לך שתזכה בבית המשפט ולא תצטרך לשלם כלום לעורכי דין". "פונה אלי הרב קופמן ושאלתו בפיו, מאחר ומדובר כאן בהצעה מאוד מעניינת, הוא רוצה לדעת אם יש לה תוקף. הוא מבקש שאכנס בשמו למרן הגר"ח ואשאל אותו אם אכן כדברי אותו רב מראש העין, או שמא מדובר במעשה הפקרות שאין לעשותו, וצריך לעבוד לפי סדרי הטבע ולשלם לעורכי הדין הטובים ביותר כדי להציל אותו מבית האסורים..."

"רבותי, נכנסתי לרבי חיים והשיחה הזאת מצולמת ומתועדת! קצת התביישתי לשאול כזאת שאלה, אבל יהודי בצרה נוראה... שאלתי את רבי חיים כדת מה לעשות.

"רבי חיים ענה לי בקצרה: "שיפטר את עורך הדין, והקב"ה יהיה עורך הדין שלו".

"היהודי שומע כאלו דיבורים ממרן שר התורה, ובאמונת חכמים יוקדת הוא מרים באותו רגע טלפון לעורך הדין שלו ומודיע לו שהוא מפוטר!!! הכסף נתרם במקום זאת לבניית מקווה בראש העין. "עכשיו שואל היהודי מה לעשות בכל זאת, האם הוא צריך איזו השתדלות או שהוא לא צריך לעשות שום פעולה. רבי חיים עונה שלא צריך לעשות שום דבר.

"הגיעה שריפת חמץ, היהודי הזה לקח את כל המסמכים שלו, שאיתם הוא היה אמור להוכיח את חפותו וכדו', ופשוט זרק אותם לאש. אין משפט ואין כלום, לא מעניין אותו משום דבר.

"ראו בבית המשפט שהוא לא מיוצג על ידי עורך דין, ושלחו לו עורך דין מהסניגוריה הציבורית, כי הרי כל נאשם זכאי לייצוג. אבל היהודי הזה לא רצה לדבר עם הסניגור הציבורי. הוא לא מעוניין בייצוג. הוא

הסביר לסניגור שהרב שלו נמצא בבני ברק, והוא אמר לו שהקב"ה בכבודו ובעצמו יהיה עורך הדין שלו.

"אביו של אותו יהודי, שהיה שותף עמו בעסק וגם הוא היה צריך להתמודד עם אישום חלקי בבית המשפט, נבהל מאוד ממעשי בנו. הוא הלך לראש הישיבה של גייטסהד, רבי אברהם גורביץ, ואמר לו "מישהו צריך לדבר עם הבן שלי... הוא מתנהג בצורה לא הגיונית. יכניסו אותו לכלא ל-14 שנה חלילה. הגר"א גורביץ ביקש לראות את התיעוד של השיחה שלי עם מרן הגר"ח, וכשראה שמרן הגר"ח אומר שעורך הדין שלו יהיה הקב"ה, נענה ואמר לאב המודאג, "אם רבי חיים אומר כך, זה מה שיקרה. הבן שלך לא צריך עורך דין".

"ההתנהגות של היהודי הזה היתה כל כך מוזרה ומשונה, עד שהזמינו אותו לשיחה אצל התובע הראשי של לונדון. הוא הגיע לפגישה והתובע, גוי מבוגר, אמר לו, אני פה כבר 33 שנה עושה את העבודה הזאת, ואני אומר לך שזה לא משנה מה הרב שלך אמר לך, אם יהיה לך עורך דין טוב, יש לך סיכוי לצאת עם הסכם כלשהו, אם לא תביא ייצוג, אתה תלך לכלא להרבה מאוד שנים".

"אבל היהודי הזה, ר' יוסף קופמן, נשאר בשלו ואינו מוכן לקבל ייצוג של עורך דין..."

לא יהיה משפט

"כשהגיע מועד המשפט, הוא התקשר אלי וביקש לקבל הדרכה כיצד עליו לנהוג. אם הוא צריך ללכת לבית המשפט או לא, כי בעיקרון אפשר להעניש את הנתבעים על עצם זה שהם לא התייצבו בלי קשר לשאלה אם הם אשמים בתביעה או לא.

"רבי חיים אמר לי שהוא יכול ללכת לבית המשפט, אבל ממילא לא יהיה משפט..."

"היהודי הזה הגיע בזמן המיועד לבית המשפט, התיישב על ספסל הנאשמים, השופט נכנס, התובע בתיק, שהוא כמובן לא התובע הראשי של לונדון אלא אחד מאנשי התביעה הזוטרים יותר נעמד על הדוכן והמשפט אמור להתחיל, אבל באותו רגע קורה דבר מופלא: נציג התביעה אומר לשופט, אני לא יודע מה קרה, אבל אני לא מאמין בתיק הזה. זה סתם לבזבז את הזמן של בית המשפט, אני מרגיש שאנחנו רודפים אחרי בן אדם בלי סיבה, אני לא רואה איך אני יכול להשיג הרשעה, וכדי שלא לבזבז את הזמן של בית המשפט אני מבקש לפרוש מהתיק הזה..."

"השופט הודיע שהוא דוחה את דיון הפתיחה למחר, אולי התביעה תמצא תובע אחר שכן מאמין בתיק הזה.

"למחרת כשהגיע לבית המשפט, הוא פגש שם את התובע הראשי של לונדון, אותו אחד שצחק עליו ושומר לו שהוא הולך לכלא אם לא ייקח עורך דין טוב. התברר שבתביעה היו עוד אנשים שלא מאמינים בתיק הזה. התובע הראשי הגיע לשם כדי לפגוש את היהודי, ואמר לו: "תשמע, אני יכול למצוא תובע שכן יתבע אותך, אבל אני רואה שקרה כאן דבר מופלא שלא אירע מעולם אצלנו בתביעה, שככה לא רוצים לתבוע אדם, ולכן יש לי הצעה בשבילך,

אני מוכן לוותר לך ולבטל את כתב האישום, אבל אתה צריך להבטיח לי שאתה מארגן לי פגישה עם הרב הזה שלך בבני ברק, אם הוא כזה איש פלא, אני חייב לראות אותו וללחוץ את ידו. "מתקשר היהודי אלי, צועק בטלפון בקול נרגש 'ברוך המקדש שמו ברבים', ושואל שאלה אחת קטנה: האם מרן הגר"ח יסכים לפגוש

גוי ולשוחח איתו???
"שאלתי את מרן והוא השיב מיד שבוודאי שהוא מסכים, הרי מדובר במצוות פדיון שבויים...
"זמן קצר לאחר מכן פרץ משבר הקורונה, הטיסות נעצרו, ואותו תובע בריטי כבר לא זכה להגיע לארץ ולפגוש את מרן שר התורה...".

המשך מעמוד 4 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

העגלה.
הגוי עצמו נפצע ומיהר לעזוב את המקום כאשר הוא משאיר מאחוריו תפוחי אדמה מופזרים. רבינו אסף את תפוחי האדמה ומסרם לגוי אחד בבקשה שיעניק לו בתמורה מרור, ואכן הגוי הביא כמות של בצל בתמורה.
כשחזר רבינו אל המחנה הודיעו לו שעליו להתייצב תכף ומיד לפני המפקד. בפחד ובחרדה נכנס אל חדר המפקד, שם נתקבל בצעקות רמות: "אתה תראה מה שאעשה לך בפסח הזה! אכביד עליך עבודה מרובה, ואאלץ אותך לאכול חמץ, שהרי אם לא תאכל חמץ - תתמוטט!"
רבינו התחזק והשיב בשלווה: "מוכן אני לעבוד עבודה מרובה, כפי אשר יושת עלי, אולם חמץ לא אכניס אל תוך פי". ברגע זה ארע נס

גדול. המפקד שהיה יהודי - התעורר מאוד לשמע הדברים שנאמרו באוזן רב, וגם בו נדלק לפתע הניצוץ היהודי. הוא שינה כהרף עין את דיבורו, ואמר: "אם כן, קח עוד קמח לאפית מצות ושיהיה לך חג שמח...".
רבינו יצא בשמחה מחדרו של המפקד, ורגשי הודיה עמוקים לבורא הציפו את ליבו על הניסים ועל הנפלאות שהפליא עמו אדון כל המעשים.
את ליל הסדר ערך עם עוד כמה יהודים על מעט המצות, על מרורים (שהיו שם בשפע...) ועל ד' כוסות תה ומים... ואם לא די בזה, שבפסח הפחית המפקד באופן משמעותי את עול העבודה מעליו.

(מתוך הספר הגדה של פסח 'חישוקי חמד')

המשך מעמוד 25 | הרב ישראל ליוש

"כל ניסיונותינו, של אחי ושלי להרגיע אותו, עלו בתוהו, אף הקהל שהתקהל סביבו ניסה את מזלו להרגיעו, אל ללא הועיל... חמתו רק בערה בו יותר ויותר...
"בצר לי, פניתי להרב כץ, רב עיר בהונגריה, שהיה מוכר לי מימים עברו, ובקשתי ממנו לנסות ולדבר על לב האיש, אולי לכבוד הרב יאות להסביר את פשר צעקותיו. הרב אכן הגיע ופנה אל האיש: "הלא מכיר אני את שכנך עוד מתקופת היותי רב בהונגריה, כבחור ישר והגון שאינו מרע לזכור, ואיך יתכן שהרע לך...?"
האיש השתתק וישב מהורהר משך כמה דקות, שנדמו בעיני לנצח... לבסוף פתח פיו וזעק מנהמת לבו: "איך יתכן שאני הולך ודועך מיום ליום, אוכל את עצמי ומתייסר כל כך בתנאים משפילים אלו, ואותו בחור, אשריו וטוב לו! יוצא לעבודת הבוקר כשחיוך נסוך על שפתיו, ובשובו שוב חיוך... אני בטוח, ללא כל ספק, שיש לו קשר עם מחנה סמוך, או שמקבל הטבות במטבח... לא יתכן אחרת! ואיך זה שהוא, שטוב לו כל כך, לא מתחלק עמי ולו מעט ברווחיו...? ועוד שואל מה עשה לי...?"
דממה השתררה, ואני נשארתי יושב מול האיש מר הנפש, אמנם

נגולה אבן מלבו, אך עדיין היה נסער מאוד. משנרגע מעט, הרמתי את פיסת הבד שנקראה 'שמיכה' וגיליתי בראש המיטה שקית קטיפה אדומה, רקומה, מעשה ידי אמי ע"ה, "זה כל מה שיש לי יותר ממך..."
אמרתי לאיש, "שקית זו ותכולתה היקרה, הם המעניקים לי את הכח לעמוד בכל התופת הזו מתוך שמחה ומצב רוח טוב, עד כמה שהדבר ניתן, והם השומרים עלי בכל עת צרה וצוקה..."
"לאחר כמה ימים, קרא לי האיש לדרגשו וסיפר לי שהוא בעלים של בניין דירות בבודפשט, את אשתו עזב במצב קשה באחד מבתי החולים בבודפשט, אין לו ילדים, וקשה לו להאמין שהוא עצמו יצא חי מהתופת הזו. הוא ביקש למנות אותי כיורשו... הוציא דף ועט ורשם את כתובת הבית בצרוף חתימתו.
"לאחר המלחמה הלכנו אני ואשתי לראות את הבית המדובר, בכניסה נתקלנו בשלט 'רכוש עזוב' משמע אותו אדם לא חזר... ה' יקום דמו..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לו:
israel.layosh@gmail.com

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

שמסתכל על זה מלמעלה רואה פה בלגאן אחד גדול, כלב נושך חתול, שוחט הורג שור, המים מכבים את האש, החתול אוכל את הגדי, המקל מכה את הכלב, מה זה? מה הולך פה? "אבל מי שיש לו קצת סבלנות, מסתכל על זה בצורה רצינית ויסודית, ומבין שלכל פעולה יש תוצאה ולכל סיבה יש מסובב, והכל הולך לפי סדר מדויק. מאחר והחתול אכל את הגדי, הוא ננשך על ידי הכלב ובגלל זה הכלב הוכה על ידי המקל וכן הלאה והלאה.

"רבי יהודה היה נותן בהם סימנים: דצ"כ עד"ש באח"ב.. למה צריך סימנים? כדי שנוכח את הסדר, שנדע שהכל מתחולל עם סדר, שום דבר בעולם לא קורה מעצמו, ולכל מה שקורה יש סיבה. ויהי רצון שנוכח כולנו לשאוב מלוא החפניים אמונה תמימה ויוקדת, מהלילה הגדול והקדוש הזה, לכל ימות השנה".

(למענוניים: קו מתיקות התורה - 03-655-4292)

המשך מעמוד 9 | רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א

מאוד בארה"ב, וצוותי ההצלה שהגיעו לזירה כבר אמרו נואש. הזמינו במיוחד מסוק שהטיס אותי במהירות לבית החולים, שם הצליחו הרופאים לייצב את מצבי, הצילו את חיי, אבל נשארת משותק בגלל חוליה אחת שבורה בעמוד השדרה. "לאחר שהתאוששתי, פניתי להיוועץ ברופאים, אודות ניתוח כלשהו שיאפשר לי לחזור ולתפקד... הייתי מרותק לכסא גלגלים, אדם צעיר שכל עתידו לפניו. זה היה נורא ואיום. "כל המומחים ששאלתי אותם, אמרו לי בשום אופן לא לעשות ניתוח. זה רק יחריף את המצב ויסקן אותי עוד יותר. אבל רופא אחד, בכיר ובעל שם, טען בתוקף שאין לי מה להפסיד, אדרבה, אם אעשה ניתוח מסוים, יש סיכוי שאוכל לחזור לתפקד באופן חלקי ואולי אפילו באופן מלא. מי יודע... "ביקשתי שייתנו לי זמן להתייעץ, באתי לארץ להתפלל על עצמי שאזכה לרפואה שלמה, והחלטתי לפנות למרן הגר"ח ולשאול בעצתו אם לעשות את הניתוח או לא. "מרן שמע את הסיפור. אמרתי לי שאני מרותק לכסא גלגלים, אני סובל סבל רב, וכל הרופאים אומרים שלא כדאי לעשות ניתוח וזה מסוכן, רק רופא אחד אומר לנתח והוא תולה תקוות שאוכל להשתקם... "מרן שאל אותי שאלה אחת: "אתה יכול לעשות 'כורעים' בראש השנה ויום כיפור? אתה יכול להשתחוות לבורא כל עולמים???" "צחקתי צחוק מריר, מספר אותו יהודי, "איך אני יכול לעשות 'כורעים'??? אפילו לעמוד בשמונה עשרה אני לא יכול. אני מרותק לכסא גלגלים!!!" "אמר לי מרן "אם ככה, תעשה את הניתוח, שתוכל לעשות 'כורעים'...". "עשיתי את הניתוח", הוא מספר, "ונגד כל התחזיות של שמונת הרופאים הפסימיים, השתקמתי באופן מלא, עם תוצאות טובות יותר מאלו שצפה הרופא היחיד שכן המליץ על הניתוח... "מאז", משלים הרב פרנקל את הסיפור, "בכל שנה אני בא במיוחד מאמריקה לבית הכנסת לדרמן, להראות לרבי חיים קנייבסקי שאני מסוגל לעשות 'כורעים'...".

למען ידע דור אחרון

"אספר עוד סיפור אחד נפלא על השקיעות הנוראה של מרן זצ"ל

בלימוד התורה הקדושה שהיתה לא רק משוש חייו, אלא כל חייו ולא היה לו שום דבר חוץ מהתורה הקדושה. נכנסתי פעם עם הנגיד הנכבד הר"ר רובי שראן, יהודי אוהב תורה וגומל חסידים בהיקפים שקשה לתאר. הוא מאוד התמסר למרן זצ"ל ולבית שלו, והשתדל להזיל מהונו כדי ליהנות את מרן, בבחינת 'חכם לב ייקח מצוות'. "בין היתר הוא מימן את רכישת המכונית של מרן זצ"ל, הוא קנה למרן זצ"ל ספר תורה קטן ששימש את המניין בבית, הוא קנה למרן גם ספרי נביאים וכתובים על קלף, לקריאת ההפטרות והמגילות, הוא מימן את ההוצאה של התלמוד ירושלמי עם הביאור של מרן ועוד ועוד. "זה היה לפני שנה, ומרן כבר לא הרגיש טוב, הוא היה מאוד חלש והיו זמנים שהגוף שלו פשוט היה קורס ולא יכול היה לעמוד בעומס העצום שהיה על כתפי מרן, הן ה'חובות' שלו, והן צרכי הציבור והשאלות שבאו אליו מכל רחבי העולם. "נכנס רובי שראן עם חלק מהמשפחה שלו, והיה שם גם צלם שהתבקש להסריט את המעמד. אבל מרן היה פשוט באפיסת כוחות. דיברו אליו והוא לא שמע מה אומרים לו. אבל נמצא כאן הנגיד שתורם כל מה שצריך לבית מרן בעין יפה ובלב רחב, מה עושים??? אמרו למרן בקול גדול שרובי שראן נמצא כאן, הוא רוצה ברכה. אבל מרן לא שמע. "הוא ממן את הוצאת הירושלמי", אמרו בקול, אבל מרן לא שמע. "הוא קנה את הרכב!", "הוא קנה את הספר תורה...", "הוא הביא את הנביאים וכתובים", הוא תרם בשבוע שעבר קמחא דפסחא ל-28 אלף אברכים!!!". "אבל מרן אינו שומע... "כבר התחלנו להסתובב ולצאת, ופתאום מתחיל רובי שראן לצעוק לצלם: "תצלם, תצלם!!!". רואים את מרן יושב עם עיניים פקוחות ולומד את ה'חובות' שלו, במיקוד מלא, כאילו לא היה שקוע בשינה רק לפני חצי דקה. "הנגיד עצמו הסביר את אשר ראו עיניו, הרב מותש, כל מה שלא נוגע ללמוד תורה רחוק עכשיו ממנו, הוא לא מסוגל לשמוע בכלל, אבל לתורה יש לו כח, גם כשהוא נמצא בכזאת אפיסת כוחות. זה משהו שחייבים לצלם ולתעד... למען ידע דור אחרון מי הוא מרן שר התורה, ועד כמה השקיעות שלו בתורה גדולה ועצומה, שום דבר לא יותר חשוב לו מהתורה הקדושה".

סיכום שבועי ב'דף יומי' בהלכה'

- ◆ האם מותר ללבוש ציצית שכל החוטים שבה נחתכו?
- ◆ חוטי הציצית נקרעו ברחוב - האם צריך לפשוט את הבגד במקום?
- ◆ כהן הלוקח טלית מחבירו לצורך ברכת כהנים - האם צריך לברך עליה?

חוטי ציצית שנקרעו - עיקרי ההלכות

• לדעת השולחן ערוך, ציצית שכל ראשי החוטים נקרעו ממנה ונותר רק 'כדי עניבה' בארבעת ראשי החוטים שבאחד מצידי הקשר, ניתן ללבושה ולברך עליה. ולדעת הרמ"א - הציצית כשרה רק כאשר ששה מתוך שמונת ראשי החוטים נותרו בשלימותם. ואף לדעת השולחן ערוך, אם ניתן למצוא בקלות ציצית אחרת, יש להחמיר כדעת הרמ"א. ואם באחד החוטים שבציצית לא נותר שיעור כדי עניבה אפילו באחד מצידי הקשר, הציצית פסולה לכל הדעות. ואם חוטי הציצית נקרעו באופן זה - יש לפשוט את בגד הציצית לאלתר.

יציאה לרשות הרבים בשבת עם ציצית

• מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם 'טלית קטן' או 'טלית גדול'. ואף בגד שחייב בציצית רק מדרבנן, מותר לצאת עמו לרשות הרבים דאורייתא. אולם, בגד ציצית שהחוטים אינם קשורים בו כהלכה, דהיינו, שצריך להוסיף בו חוטים כדי להכשירו - אסור לצאת עמו בשבת לרשות הרבים. ואם כל חוטי הציצית נקרעו, באופן שלא נותר בהם חוט כשר, אין איסור בהוצאתם באופן זה לרשות הרבים.

• בגד ציצית שאינו כשיעור הנדרש לקיום המצוה - נחלקו הפוסקים אם מותר לצאת עמו בשבת לרשות הרבים.

• ישנם מקרים שונים שבהם אדם פטור מקיום מצוה, או אף רשאי לעבור על איסור, במידה וקיום המצוה, או ההימנעות מהאיסור, יביאוהו לידי בזיון.

• מי שלבוש ב'טלית קטן' במקום שרבים מצויים שם, ונקרעו החוטים באופן שהציצית פסולה - ימהר לפושטה במקום סתר, אבל אינו חייב לפושטה ברבים. ואם אירע כן ברשות הרבים

בשבת, ובאופן שיש בחוטים הקרועים איסור מלאכת הוצאה - אם מדובר ברשות הרבים דרבנן, אינו חייב לפשוט את הבגד; ואם מדובר ברשות הרבים דאורייתא, חייב לפשוט את הבגד מיד.

מהלכות קשירת חוטי הציצית

• לכתחילה, אין לקשור את חוטי הציצית על ידי ישראל שאינו חייב בציצית, דהיינו, אשה, או קטן, אף כשישראל מפקח עליהם ומשגיח שיקשרו את החוטים כראוי.

• הראשונים נחלקו אם צריך לקשור את חוטי הציצית לשם מצוה. ולהלכה, לכתחילה, צריך לומר בפיו בפירוש לפני השחלת החוטים בנקב שבבגד הציצית - "לשם מצות ציצית"; ובדיעבד, הציצית כשרה אף כשלא אמר כך בפיו, אלא רק התכוון לכך במחשבתו. ובשעת הדחק, מותר ללבוש אף בגד ציצית שחוטיו לא נקשרו לשם מצוה, אך אין לברך עליו.

קיום מצות ציצית בבגד של אחר

• השואל בגד בן ארבע כנפות, פטור מלקשור בו חוטי ציצית. ואם הבגד נמצא ברשות השואל שלשים יום רצופים - חייב מדרבנן לקשור בו חוטי ציצית.

• השואל מחבירו טלית למשך תקופה מסוימת, או אף לתפילת שחרית אחת - לדעת רוב הפוסקים, חייב לברך עליה, משום שאנו אומדים את דעת המשאיל, שבכוונתו להקנותה לו במתנה על מנת להחזיר.

• כהן שאין לו טלית ולוקח מחבירו טלית לצורך ברכת כהנים, וכדומה - נחלקו הפוסקים אם מברך עליה, ולכן, ראוי לכוון שלא לקנות את הטלית.

אני עובד מאד קשה במשרד ועסוק מאד, בהתחלה עשיתי זאת כי רציתי שגם הבן שלי יצטרף והוא אכן הצטרף ולא היה לי נעים ממנו אז הלכתי ואז ראיתי כי טוב...

לכל בית כנסת שאני מגיע אני באופן אוטומטי מחפש אותם...

בכל אופן, אני עובד מאד קשה במשרד ועסוק מאד, בהתחלה עשיתי זאת כי רציתי שגם הבן שלי יצטרף והוא אכן הצטרף ולא היה לי נעים ממנו אז הלכתי ואז ראיתי כי טוב... וזה מין סוג של רישום שמחייב אותי... תודה לכם על ההשקעה והמסירות

ואם כבר דיברנו על אשריכם ישראל, הנה שאלה תמימה ומרגשת שהגיע השבוע במערכות הממוחשבות של 'אחינו' זרוע הקירוב של 'דרשו' לרב שעונה לשאלות.

וכך כותב נער בן 13 ממשפחה כנראה מתחזקת, שעומד להיכנס למצוות.

'שלום כבוד הרב, שמי ליאור ואני בעזרת ה' בעוד כחודשיים בר מצווה העדה שלי היא אשכנז. כלומר אני מניח תפילין בלי טלית גדול.

אני לעומת זאת רוצה שיהיה לי טלית מכמה סיבות: לקיים עוד מצוות ובכללי אני מרגיש עם זה שהתפילה יותר מתקבלת, אבל אבא שלי לא מסכים כי הוא אומר שאף אחד מהבני דודים שלי לא היה עם טלית ושום אח.

אני יודע שעדיף לקיים מצוות כיבוד הורים ושה מצווה יותר גדולה אבל עדיין, אשמח שיענו לי מה אני צריך לעשות. תודה כבוד הרב."

כמה מרגש... והגדת לבנך אמיתי. חג שמח

בשבוע שעבר הבאנו כאן את דבריו המרגשים של אחראי מקום מבחן של 'דרשו', הרב דוד לובין הי"ו.

רבים אהבו את המשפט הפשוט בו הרב לובין תיאר את ההתרגשות שחשו הוא והנבחנים במהלך המבחן הראשון: "זה רגע מאוד מיוחד, כמו ילד שעולה לכתה א' או בחור צעיר ביום הראשון שלו בישיבה. כולם מסתכלים מסביב, מנסים לראות כמה עוד באו לכאן, מחפשים פנים מוכרות בין המוני הנבחנים, הרגשה מאוד מיוחדת ומאוד שמחה. הרגשה של התחלה חדשה.

והדברים האלה מביאים אותנו לדברים שאמר לי השבוע אחד ממנהלי המחלקות ב'דרשו'.

'לכל בית כנסת שאני מגיע, אני באופן אוטומטי מחפש אותם.. עושה סריקה מהירה ומיד מבחין בהם.

זה אינסטיקט אצלי. מרחוק אני מזהה אותם ורואה את נבחי 'דרשו'. זה מחפש במדף הספרים כרך משנה ברורה, השני מוציא חוברת קטנה ומעיין בה, וכל אחד בדרכו הוא. אתה רואה אותם מנצלים את הזמן, ואותי זה מרגש כל פעם מחדש'.

והוא המשיך 'הנה אנחנו נמצאים כבר כמה שבועות מהמבחן הראשון ועדיין לא נרגעתי מהמספרים שנגלו לפני. למעלה מ 30,000 איש נבחנו בארץ במבחן הראשון של הדף היומי בהלכה במחזור זה. הם הגיעו לכל מוקדי המבחנים בכל רחבי הארץ ועוד אלפים עשו כך בכל רחבי העולם. לראות את מאות החבילות המגיעות ממקומות המבחן, המעטפות שנפתחות, מערכת המיחשוב שמנסה להתמודד עם זה. כל חלק מרגש. אשריכם ישראל!!

גם בימים אלה של ערב חג, אתה שומע את מאות השיחות הטלפוניות והפניות למוקד דרשו, ואתה רואה שגם בכל הלחץ והעיסוקים של חג הפסח, הנבחנים לא מוותרים. מה הציון שלי? מתי המבחן הבא? איך ניתן גם עכשיו להצטרף? ועוד ועוד.

תקרא כאן כזה משפט תמים וגם אתה תתרגש: הוא מראה לי פנייה במייל של אחד הנבחנים, ואצטט אותו מילה במילה:

'התקשרתי למוקד והמערכת לא זיהתה אותי. זה בסדר גמור. התחלתי במבחנים. אך אשמח שבהמשך אקבל קוד זו הרגשה יותר נעימה וזה גם סוג של מחייב עבורי